

Կայ ի ֆոն դիսաբիլիթի հաշմանդամներին պաշտպանություն և շահերի ներկայացման համակարգ
Անվճար հեռախոսահամար՝ (800) 776-5746

Տարածքային կենտրոնի համապատասխանություն և ունեւորի նյութերի փաթեթ

Օգոստոս 2015թ., Հրատ. #5573.10 - Armenian

Այս նյութերը նախատեսված են օգնելու պատրաստվել տարածքային կենտրոնի համապատասխանություն և ունեւորի ներկայացման (երեք և ավելի տարեկան) կամ մեծահասակների համար, ում համապատասխանություն ունը տարածքային կենտրոնի համար մերժվել է:

Բաժին Առաջին - Տարածքային կենտրոնի համապատասխանություն մերժման բողոքարկում. տարածքային կենտրոնի ծառայությունների համապատասխանություն մերժումը բողոքարկելու քայլ-առ-քայլ գործնական ուղեցույց:

Բաժին Երկրորդ - Հավելվածներ. աղյուսակներ, ուղեցույցներ, ձևեր, նմուշային փաստաթղթեր և օրենքներ ու կանոնակարգեր, որոնցով կարգավորվում են տարածքային կենտրոնի համապատասխանություն հետկապված ինդիքները:

Այս փաթեթում մենք օգտագործում ենք "դուք" բառը երեխայի (երեք և ավելի տարեկան) կամ մեծահասակի համար, ովքեր փորձում են ստանալ տարածքային կենտրոնի համապատասխանություն:

Այս փաթեթում նկարագրված և ունեւորի գործընթացը տարբերվում է "Վաղ սկիզբ" ծրագրի նպաստառուների (0-ից երեք տարեկան) և ունեւորի գործընթացից: "Վաղ սկիզբ" ծրագիրը

տրամադրում է ծառայություններ և աջակցություն 3 տարեկանից փոքր երեխաներին, ովքեր ունեն Վաղ միջամտություն ծառայություններին կարիք, քանի որ նրանք ունեն գարգացման հաստատումներ կոգնիտիվ գարգացման, ֆիզիկական գարգացման, լեզվի և խոսքի գարգացման, սոցիալական կամ գայական գարգացման բնագավառներում կամ ունեն ինքնապաշտպանական հմտություններին կարիք: "Վաղ սկիզբ" ծրագրում լսումներին հետևող ապաված ձեր իրավունքներին ծանոթանալու համար խնդրում ենք ուսումնասիրել "Վաղ սկիզբ" ծրագրի ծառայություններին մեր տեղեկատվությունը թերթիկն այստեղ <http://www.disabilityrightsca.org//pubs/F05701.pdf> և կարդալ Կալիֆոռնիայի Հաշմանդամների իրավունքների հարցերով զբաղվող կազմակերպություն "Հատուկ կրթություն և Իրավունքներ և պարտավորություններ ունենեք" ձեռնարկի գլուխ 12-ը:

Այս փաթեթը չի լուծում տարածքային կենտրոնի համապատասխանություն *դադարեցումներին* հետևող ապաված հարցերը: Եթե դուք արդեն տարածքային կենտրոնի նպաստառու եք, սակայն ձեր համապատասխանությունը դադարեցվել է, խնդրում ենք ուսումնասիրել "Լանթերմանի օրենքով սահմանված իրավունքներ" մեր հրատարակման Հեղինակ 21-րդ կետը, որը կարելի է գտնել այստեղ. <http://www.disabilityrightsca.org/pubs/506301Ch02.pdf>:

Մաղթում ենք հաջողություններ և ձեր լսումներում: Հուսով ենք՝ այստեղեկատվությունն օգտակար կլինի ձեզ համար: Եթե ունեք հարցեր կամ լրացուցիչ օժանդակություն կարիք, կապվեք Կալիֆոռնիայի Հաշմանդամների իրավունքների հարցերով զբաղվող կազմակերպության հետ (800) 776-5746 հեռախոսահամարով կամ Շահառուի իրավունքներին պաշտպանություն ձեր տարածքային գրասենյակին (800) 390-7032 հեռախոսահամարով:

Բ ո Վ ան դ ակ ու թ յ ու ն

Գլուխ 1 – Ներածություն և Տարածքային կենտրոնի համապատասխանությունը սահմանող համապատասխան օրենսդրություն/կանոնակարգեր.....	6
Հիվանդությունը պետք է առաջացած լինի մինչև տասնութ տարեկան դառնալը	8
Հիվանդությունը պետք է ունենա անորոշ ժամանակով շարունակվելու հավանականություն.....	8
Հիվանդությունը պետք է լինի ծանր հաշմանդամություն պաճառող.....	9
Գլուխ 2 – Ջարգացման հետ կապված հաշմանդամությունների նկարագիր	11
Մտավոր հաշմանդամություն	11
Ուղեղային կաթված.....	13
Աուտիզմ	13
Էպիլեպսիա	15
5-րդ կարգ	15
Հոգեկան առողջության խնդիրների կամ սովորելու անկարողության կրկնվող դրսևորումներ	16
Գլուխ 3 – Աուտիզմի, մտավոր հաշմանդամության կամ 5-րդ կարգի ախտորոշումների համապատասխանության սահմանում.....	18
Աուտիզմ	18
DSM-5	18
DDS լավագույն փորձի գործնական մեթոդներ.....	21
Մտավոր հաշմանդամություն	23
5-րդ կարգ	26
Գլուխ 4 – Լսումների գործընթաց	29

Բավարար ծանուցում	29
Լսումների դիմումի ներկայացում	30
Ոչ պաշտոնական հանդիպում	31
Միջնորդություն	32
Հայցեր	33
Անկողմնակալ լսումներ	33
Հետաձգում (Տարկետում)	33
Թարգմանիչներ.....	35
Լսումների վայրի մատչելիություն	35
Այլ դատավորի ընտրություն	35
Գլուխ 5 – Նախապատրաստում լսումներին.....	37
Ձեր իրավական փաստարկի սահմանումը.....	37
Ապացույցների հավաքում.....	37
Ի՞նչ են գնահատումները	39
Ո՞րն է գնահատման նպատակը	39
Ի՞նչու է ձեզ անհրաժեշտ գնահատում տարածքային կենտրոնի համապատասխանության համար.....	39
Ի՞նչպիսին է գնահատման գործընթացը	39
Ո՞վ է իրականացնում գնահատումը	40
Ի՞նչպես պետք է գնահատումը սահմանի ծանր հաշմանդամությունը	40
Ինչ թեստեր են օգտագործվում գնահատման ընթացքում.....	41

Ի՞նչ է պատահում, եթե գնահատումը ներառում է այնպիսի տեղեկատվություն, որը չի օգնում իմ համապատասխանությանը	41
Նամակներ	42
Վկաներ.....	42
Ոչ-մասնագետ վկաներ	43
Փորձագետ վկաներ.....	44
Վկաների և ապացույցների ցուցակի ներկայացում.....	52
Ներածական խոսքեր.....	54
Վկաների հարցաքննում	54
Տարածքային կենտրոնի վկաներ	54
Ձեր վկաները.....	55
Եզրափակիչ խոսք/Գրավոր եզրափակիչ ամփոփագիր.....	55
Լսումներից հետո	56
ԲԱԺԻՆ 2՝ Հավելվածներ	57
Հավելված A. Անկողմնակալ լսումների սխեմա.....	58
Հավելված B - Գնահատման ուղեցույց	60
ՀԱՎԵԼՎԱԾ C - Դատավորների փոփոխման դիմումի նմուշ.....	72
Հավելված D - Վկաների և ապացույցների ցուցակի նմուշ	74
Հավելված E - Տարածքային կենտրոնի համապատասխանության մասին օրենք	76

Գլ ու խ 1 – Ներածություն և Տարածքային կենտրոնի համապատասխանությունը սահմանող համապատասխան օրենսդրություն/կանոնակարգեր

Եթե տարածքային կենտրոնի ծառայությունները համարձեռն համապատասխանությունը մերժվել է, նրա համաձայն չեք տարածքային կենտրոնի որոշման հետ, դուք ունեք բողոքարկման իրավունք: Սույն ձեռնարկը ձեզ տրամադրում է գործնական տեղեկատվություն համապատասխան օրենքի վերաբերյալ, թե ինչպես բողոքարկել և ինչ ակնկալել բողոքարկման ընթացքում:

Տարածքային կենտրոնի ծառայությունները հասանելի են ցանկացած անձի համար, ով ունի "զարգացման հետ կապված հաշմանդամություն", ինչպես սահմանված է Լանթերմանի օրենքով: Կալիֆոռնիայի օրենսդրության Լանթերմանի օրենքը զարգացման հաշմանդամություն ունեցող անձանց տալիս է այնպիսի ծառայություններ և աջակցություն ստանալու իրավունք, որոնք նրանց կօգնեն ապրել հնարավոր ինչպես ինքնուրույն, արդյունավետ և նորմալ կյանքով: Լանթերմանի օրենքը կարելի է գտնել Սոցիալական ապահովության մասին օրենքի (Welfare and Institutions Code) 4400-4906 բաժիններում: Տարածքային կենտրոնի համապատասխանություն դեպքի համար Սոցիալական ապահովության մասին օրենքի (Welfare & Institutions Code) Բաժին 4512(a)-ը և Կալիֆոռնիայի Վարչական օրենսգրքի (California Code of Regulations - CCR) Գլ ու խ 17, Բաժին 54000-54002-ն ապահովում են համապատասխան օրենսդրական կանոնակարգում: Տե՛ս <http://www.leginfo.ca.gov/calaw.html>:

Տարածքային կենտրոնի ծառայություններին համապատասխան լինելու համար անձը պետք է համապատասխանի [Կալիֆոռնիայում¹](#)

---

¹ Զարգացման հաշմանդամության Կալիֆոռնիայի սահմանումը էականորեն տարբերվում է դաշնային սահմանումից, որը ներկայացված է Միացյալ Նահանգներին օրենսդրության (United States Code - USC) 42 Բաժին 6001-ում: Այս ձեռնարկում չքննարկված տարբեր պատճառներով, փաստարկները, որ Կալիֆոռնիան պետք է

ը ն դ ու ն վ ած "զ ար գ աց մ ան հ ե տ կ ապվ ած հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ու ն " ս ա հ մ ան մ ան ը :

Չ ար գ աց մ ան հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ու ն ն շ ան ակ ու մ է ա յ ն հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ու ն ը , ո ր ը .

(1) ծ ա գ ու մ է ն ախք ան ան ձ ի 18 [տարեկան²](#) դ առ ն ալ ը ,

(2) շ ար ու ն ակ վ ու մ է կ ամ ակ ն կ ալ վ ու մ է , ո ր կ ար ո ղ է շ ար ու ն ակ վ ե լ ան ո ր ո շ ժ ամ ան ակ ո վ ն (3) տվ յ ալ ան ձ ի հ ամ ար հ ամ ար վ ու մ է ծ ան ր հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ու ն :

(4) Ը ս տ Չ ար գ աց մ ան ծ առ ա յ ու թ յ ու ն ն ե ր ի վ ար չ ու թ յ ան տ ն օ ր ե ն ի ն Հ ան ր ա յ ի ն կ ր թ ու թ յ ան դ ե պ ար տ ամ ե ն տ ի դ ե կ ալ ար ի հ ամ ա տ ե դ ս ա հ մ ան մ ան ` ա յ ս տ ե ր մ ի ն ը պ ե տ ք է ն ե ր առ ի . (ա) մ տ ա վ ո ր հ ե տ ամ ն ա գ ու թ յ ու ն ը , (բ) ու դ ե դ ա յ ի ն կ աթ վ ած ը , (գ) է պ ի լ ե պ ս ի ան ն (դ) առ ու տ ի գ մ ը : Ա յ ս տ ե ր մ ի ն ը պ ե տ ք է ը ն դ գ ր կ ի ն ան "5-ր դ " կ ար գ ը , ո ր ը . (ե)

հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ու ն պ ա տ ճ առ ո ղ հ ի վ ան դ ու թ յ ու ն է , ո ր ը պ ար գ վ ե լ է , ո ր ս ե ր տ ո ր ե ն կ ապվ ած է մ տ ա վ ո ր

հ ե տ ամ ն ա գ ու թ յ ան հ ե տ կ ամ (զ) պ ա հ ան ջ ու մ է ք ու ժ ու մ , ո ր ը ն մ ան է մ տ ա վ ո ր հ ե տ ամ ն ա գ ու թ յ ամ ք ան ձ ան գ

ք ու ժ մ ան ը , ս ակ ա յ ն չ պ ե տ ք է ն ե ր առ ի

հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ու ն պ ա տ ճ առ ո ղ ա յ լ

հ ի վ ան դ ու թ յ ու ն ն ե ր , ո ր ո ն ք ք ա գ առ ա պ ե ս ֆ ի գ ի կ ակ ան ք ն ու յ թ ի ե ն :

Տ ար ած ք ա յ ի ն կ ե ն տ ր ո ն ի հ ամ ա պ ա տ ա ս ի ան ու թ յ ան դ ե պ ք ե ր ի հ ամ ար դ ու ք ու ն ե ք ա պ ա գ ու ց մ ան պ ար տ ա վ ո ր ու թ յ ու ն : Դ ան շ ան ակ ու մ է ,

---

ս պ ա ս ար կ ի դ աշ ն ա յ ի ն ս ա հ մ ան մ ան ը հ ամ ա պ ա տ ա ս ի ան ո ղ ն պ ա ս տ առ ու ն ե ր ի ն , հ ա ջ ո ղ ու թ յ ու ն չ ե ն ու ն ե ց ե լ : [“Վ ե ր աղ առ ն ալ հ ի մ ն ակ ան վ աս տ աթ ու ղ թ”](#)

² Թ վ ե ր ն ու տ առ ե ր ը կ ան ո ն աղ ր ու թ յ ան մ աս ը չ ե ն կ ա գ մ ու մ , ս ակ ա յ ն ա վ ե լ ա գ վ ե լ ե ն ` օ գ ն ե լ ու ձ ե գ տ ա ր ք ե ր ակ ե լ ք ո ղ ո ք ի ք աղ աղ ր ի չ ն ե ր ը : [“Վ ե ր աղ առ ն ալ հ ի մ ն ակ ան վ աս տ աթ ու ղ թ”](#)

որ պե տք է ապաց ու ց եք , որ դ ու ք հ ամ ապատաս խան ու մ եք օ ր ե ն ք ի յ ու ր աք ան չ յ ու ր ք աղ ադ ր ի չ ի ն , որ պե ս զ ի շ ա հ ե ք ձ ե ր գ ո ր ծ ր :

Հ ի վ ան դ ու թ յ ու ն ք պե տք է առ աջ աց ած լ ի ն ի մ ի ն չ և տաս ն ու թ տար ե կ ան դ առ ն ալ ք

Ձ ա ր գ աց մ ան հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ան ս ա հ մ ան ու մ ը պ ա հ ան ջ ու մ է , որ հ ի վ ան դ ու թ յ ու ն ն "առ աջ աց ած լ ի ն ի մ ի ն չ և ան ձ ի 18 տար ե կ ան դ առ ն ալ ք ": Ե թ ե դ ու ք ձ ե ր լ ս ու մ ն ե ր ի պ ա հ ի ն 18 տար ե կ ան ի ց փ ո ք ր ե ք , ա յ ս ք աղ ադ ր ի չ ը ի ն դ ի ր չ ի առ աջ աց ն ի : Ե թ ե դ ու ք 18 տար ե կ ան ի ց մ ե ծ ե ք , դ ու ք պե տք է կ ա գ մ ե ք ձ ե ր կ յ ան ք ի ան հ ե ր ք ե լ ի պ ա տ կ ե ր ը , ի ն չ ա ի ս ի ն ե ք դ ու ք ե դ ե լ օ ր ի ն ա կ հ ի ն գ , տաս ը , ք ս ան կ ամ ա վ ե լ ի ք ա ր ձ ր տար ի ք ու մ : Ձ ե գ ան հ ր ա ժ ե շ տ կ լ ի ն ի ն ե ր կ ա յ ա գ ն ե լ դ պ ր ո ց ի , ք ժ շ կ ա կ ան կ ամ ա յ լ փ ա ս տա ք ղ թ ե ր ի տ վ յ ալ ն ե ր , որ ո ն ք կ օ գ ն ե ն ձ ե գ ան ե լ դ ա : Դ ու ք պե տք է ն ան փ ո ր ձ ե ք գ տ ն ե լ վ կ ան ե ր , ո վ ք ե ր ճ ան ա չ ե լ ե ն ձ ե գ ա վ ե լ ի փ ո ք ր տար ի ք ու մ :

Մ կ ս ե ' ք ց ու յ ց տալ ո վ , որ դ ու ք ն ե ր կ ա յ ու մ ս ծ ան ր , հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ու ն ու ն ե ք ' ան կ ա ի ս տար ի ք ի ց (տե ' ս է ջ 7- ու մ ն ե ր կ ա յ ա գ վ ա ծ ք ա ժ ի ն ը , որ ու մ ք ն ն ար կ վ ու մ է ծ ան ր հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ու ն ը) : Ա յ ն ու հ ե տ ն , ապաց ու ց ե լ ու հ ամ ար , որ ծ ան ր հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ու ն ն առ աջ աց ե լ է մ ի ն չ և 18 տար ե կ ան ը , փ ո ր ձ ե ք հ ի մ ն ա վ ո ր ո ղ ապաց ու յ ց ն ե ր ի և գ ր ան ց վ ա ծ տե դ ե կ ու թ յ ու ն ն ե ր ի մ ի ջ ո ց ո վ ց ու յ ց տալ , որ դ ու ք ե դ ե լ ե ք ն ու յ ն հ ի վ ան դ վ ի ճ ա կ ու մ մ ի ն չ և 18 տար ե կ ան դ առ ն ալ ք :

Հ ի վ ան դ ու թ յ ու ն ք պե տք է ու ն ե ն ա ան ո ր ո շ ժ ամ ան ա կ ո վ շ ա ր ու ն ա կ վ ե լ ու հ ա վ ան ա կ ան ու թ յ ու ն

Ա յ ս տե դ կ ար և ո ր է ն շ ե լ , որ դ ու ք պե տք է ապաց ու ց ե ք մ ի ա յ ն ա յ ն , որ հ ի վ ան դ ու թ յ ու ն ը հ ա վ ան ա կ ան է շ ա ր ու ն ա կ վ ի *ան ո ր ո շ ժ ամ ան ա կ ո վ* , ո չ ան պ ա յ մ ան ո ր ե ն մ շ տապե ս : Մ ե ր ն պ ա ս տառ ու ն ե ր ի ց շ ա տե ր ն ու ն ե ն ա յ ն ա ի ս ի հ ի վ ան դ ու թ յ ու ն , որ ը կ շ ա ր ու ն ա կ վ ի մ շ տապե ս : Ա մ ե ն դ ե պ ք ու մ , գ ր ե թ ե ան հ ն ար է հ ամ ո գ վ ա ծ հ ա յ տար ար ե լ , որ ծ ան ր հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ու ն ը կ ա վ ար տ վ ի ո ր և է կ ան ի ս ա տե ս ե լ ի ժ ամ ան ա կ ու մ : Ա յ ս ի ն դ ի ր ը ե ր ք ե մ ն ի հ ա յ տ է գ ալ ի ս ա յ ն դ ե պ ք ե ր ու մ , ե ր ք տար ա ծ ք ա յ ի ն կ ե ն տր ո ն ը ք ո ղ ո ք ար կ ու մ է հ ի վ ան դ ու թ յ ան "ք ա ց առ ապե ս հ ո գ ե կ ան " ք ն ու յ թ ի լ ի ն ե լ ը (տե ' ս գ լ ու ի 2-ը ս տո ր և "ք ա ց առ ապե ս հ ո գ ե կ ան " ք ն ու յ թ ի կ ան ո ն ի վ ե ր ա ք ե ր յ ալ) : Տ ար ա ծ ք ա յ ի ն կ ե ն տր ո ն ը կ ար ո ղ է պ ն դ ե լ ,

որ ձեռք հիվանդությունը կբուժվի դեղորայքով, և դուք այլևս հաշմանդամ չեք լինի: Նման դեպքում ձեռք ամենամեծ խնդիրը կլինի բերել մեկ այլ պատճառ, օրինակ ինչպիսին ներքոլոգիական ֆունկցիայի խանգարումն է, որը դեղորայքը չի կարող բուժել: Եթե անեք դա, այս բաղադրիչը որևէ խնդիր չի ներկայացնի: Տարածքային կենտրոնները հաճախ պատրաստ են ընդունել, որ դուք համապատասխանում եք սահմանման այս բաղադրիչին: Եթե ոչ, ուրեմն դուք պետք է ապացուցեք այն փորձագիտական հիմնավորմամբ:

Հիվանդությունը պետք է լինի ծանր հաշմանդամություն պատճառով

DDS կանոնակարգերը ծանր հաշմանդամությունը սահմանում են որպես "կոգնիտիվ և/կամ սոցիալական [ֆունկցիաների](#)"³ կատարման լուրջ անկարողություն: Չնայած թե՛ կոգնիտիվ, թե՛ սոցիալական անկարողությունները պարտադիր չեն ծանր հաշմանդամության պահանջին համապատասխանելու համար, սակայն գործնականում սովորաբար բուժման միջոցով անհնար է պիլեպսիայի հիմքով, քանի որ մյուսները, ովքեր դիմում են մտավոր հետամնացության կամ 5-րդ կարգի հիման վրա, պետք է ցույց տան երկու բնույթի անկարողությունները, որպեսզի ապացուցեն, որ իրենք իսկապես մտավոր հետամնաց են կամ համապատասխանում են ըստ 5-րդ կարգի:

"Ծանր հաշմանդամություն" նշանակում է զգալի ֆունկցիոնալ սահմանափակումներ յուրաքանչյուր կենսագործունեության հետևյալ երեք կամ ավելի հիմնական ոլորտներում, ինչպես սահմանել է տարածքային կենտրոնը և ըստ անձի տարիքի.

- (1) Ինքնասպասարկում,
- (2) Ռեցեպտիվ և էքսպրեսիվ խոսքի ունակություններ,
- (3) Սովորելու ունակություն,

---

³ Կալիֆոռնիայի Վարչական օրենսգրք (California Code of Regulations), գլուխ 17 (17 CCR) Բաժին 54001: ["Վերադարձնելի հիմնական փաստաթուղթ"](#)

- (4) Շարժունություն
- (5) Ինքնակարգավորում,
- (6) Ինքնուրույն կենսակերպի կարողություն
- (7) Տնտեսական ինքնապահովում:

Նշում. մինչև 2003թ. օգոստոսի 11-ը օրենքը չէր պահանջում անկարողություններին առկայություն որոշակի քանակով լիարժեքում: Եթե որևէ անձ գնահատվել է որպես տարածքային կենտրոնին համապատասխան մինչ այդ, և տարածքային կենտրոնն այժմ վերագնահատում է նրա համապատասխանությունը, այդ անձը չպետք է ցույց տա անկարողություններ կամ ավելի լիարժեքում:

Ծանր հաշմանդամություն պայմաններին համապատասխանելու համար դուք պետք է ապացուցեք, որ դուք ունեք շեղումներ վերոնշյալ առնվազն երեք լիարժեքում: Ձեր դեպքից և բաղադրիչն ապացուցելիս շատ կարևոր է ցույց տալ, որ դուք համապատասխան եք ծառայություններին, ինչպես նաև Վարչական գործերով դատավորին (Administrative Law Judge - ALJ) ցույց տալ, թե ինչու է ձեզ համար կարևոր տարածքային կենտրոնի ծառայություններն ստանալը: Այստեղ դուք պետք է կենտրոնանաք դատավորին ձեր հաշմանդամության ծանրությունն ապացուցելու և բոլոր լիարժեքում ձեզ անհրաժեշտ է աջակցություն, հստակ նկարագրելու վրա:

Գլ ու խ 2 – Զարգացման հետ կապված հաշմանդամությունների նկարագրեր

Զարգացման հետ կապված հաշմանդամությունները [ներառում են](#)。⁴

(1) Մտավոր հաշմանդամություն (նախկինում կոչվում էր “Մտավոր [հետամնացություն](#)”)。⁵

(2) Ուղեղային կաթված ,

(3) Էպիլեպսիա,

(4) Աուտիզմ ,

(5) Հաշմանդամություն պատճառող հիվանդություններ , որոնք սերտորեն կապված են մտավոր հաշմանդամության հետ կամ պահանջում են այնպիսի բուժում , որը նման է մտավոր հետամնացություն ունեցող անձանց համար պահանջվող բուժմանը (կոչվում է “5-րդ կարգ”) :

Մտավոր հաշմանդամություն

Համաձայն Ամերիկյան հոգեբուժական ասոցիացիայի “Հոգեկան խանգարումների ախտորոշման և վիճակագրական ձեռնարկի” 5-րդ հրատարակության [\(DSM-5\)](#) ⁶ մտավոր հաշմանդամությունը

---

⁴ Welf. & Inst. Code sec. 4512(a): [“Վերադարձնելի և անվանական փաստաթուղթ”](#)

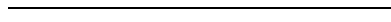
⁵ Լանթերմանի օրենքը փոփոխվել է՝ “մտավոր հետամնացություն” տերմինը “մտավոր հաշմանդամություն” անվանափոխելու համար : Հնարավոր է դուրս գնահատված լինեք այս փոփոխությունից առաջ և ունենաք մտավոր հետամնացության ախտորոշում : տարածքային կենտրոնի համապատասխանությունն այս ձեռնարկին պատակներով տերմինները նույնն են , սակայն մտավոր հաշմանդամությունը համարվում է ներկայիս ճիշտ իրավական տերմինը : [“Վերադարձնելի և անվանական փաստաթուղթ”](#)

⁶ DSM-5-ը նախկինում օգտագործվող DSM-IV-TR-ի թարմեցված տարբերակն է : Նոր գնահատում կատարելիս պետք է օգտագործել DSM-5-ը և “մտավոր հաշմանդամություն” տերմինը “մտավոր

զարգացման ընթացքում ի հայտ եկող մի խանգարում է, որը ներառում է թե՛ մտավոր, թե՛ ադապտիվ գործունեության անբավարարություն կննդեպտուալ, սոցիալական և գործնական ընդունելություն: Անձը պետք է գնահատվի (ստուգվի) լիցենզավորված բժիշկ-խորհրդատու ի կողմից՝ տեսնելու, արդյոք ինքը համապատասխանում է մտավոր հաշմանդամության պայմաններին: Հետևյալ երեք պայմանները պետք է բավարարվեն:

- A. Մտավոր ֆունկցիաների թերություններ, ինչպիսիք են կշռադատելու, խնդիրներ լուծելու, պլանավորելու, արտրակտմտածողություն, դատելու, տեսականորեն և փորձի հիման վրա սովորելու ունակությունները, որոնք հաստատված են ինչպես կլինիկական հետազոտություններով, այնպես էլ՝ մտավոր կարողություններին հատականացված, ստանդարտացված ստուգմամբ:
- B. Ադապտիվ գործունեության թերություններ, որոնց արդյունքում անհատը չի համապատասխանում զարգացման և սոցիալ-մշակութային ստանդարտներին՝ դրսևորելու անձնական ինքնուրույնություն և սոցիալական պատասխանատվություն: Առանց շարունակական աջակցության ադապտիվ թերությունները սահմանափակում են առօրյա կյանքի մեկ կամ մի քանի գործողությունները, ինչպիսիք են հաղորդակցումը, սոցիալական մասնակցությունը և ինքնուրույն կենսակերպը տարբեր միջավայրերում, ինչպիսիք են տունը, դպրոցը, աշխատանքը և համայնքը:
- C. Մտավոր և ադապտիվ թերություններ ի հայտ գալը զարգացման ժամանակաշրջանի ընթացքում:

Գնահատողը պետք է մասնավորեցնի ծանրության աստիճանը, որը

հետամնացության" փոխարեն: Դուք կարող եք ունենալ գնահատում, որն օգտագործելով DSM-IV-TR-ը՝ տալ նպիսի արտոնքում, ինչպիսին մտավոր հետամնացությունն է: Հնարավորություն և դեպքում դուք պետք է դիմեք անկախ փորձագետի DSM-5-ով պարզաբանումներ ստանալու համար, եթե դուք ունեք ավելի հին արտոնքումն էր: “Վերադառնալ հիմնական փաստաթուղթ”

DSM-5-ը բացատրում է ադապտիվ գործողություններն անհարմար հիման վրա, այլ ոչ IQ միավորներով, քանի որ ադապտիվ գործողություններն են, որ որոշում են պահանջվող աջակցություններն անհարմար մակարդակը:

Նշում. մտավոր հաշմանդամություն անաշխատությունը հնարավոր է այն անձանց համար, ում IQ միավորները ամբողջական ասնդղակում տատանվում են 71-ի և 75-ի միջև, եթե նրանք ունեն էական թերություններ ադապտիվ վարքի վերննշյալ ոլորտներում: Մասնավորապես համար կարող է պահանջվել անկախ փորձագետի կարծիքը:

Մանրամասն տեղեկատվություն համար տե՛ս <http://www.ddhealthinfo.org>:

Ուղեղային կաթված

Ուղեղային կաթվածը լայն հասկացություն է, որը նկարագրում է մարդու շարժումներին վերահսկողություն և վրաազդող մի շարք հիվանդություններ: Այն սովորաբար սկսվում է ծննդյան պահից կամ կյանքի առաջին մի քանի տարիներին ընթացքում: Աշխատանքները կարող են ժամանակին ընթացքում փոփոխվել, սակայն հիվանդություններն ինքնին ընդհանուր առմամբ զարգացող չեն: Այն առաջանում է ուղեղի այն մասերի ախտահարման հետևանքով, որոնք վերահսկում են մարմնի շարժումներն ու կեցվածքը, կամ եթե այդ մասերը չեն զարգանում համապատասխանորեն:

Մանրամասն տեղեկատվություն համար տե՛ս <http://www.nlm.nih.gov/medlineplus/cerebralsy.html>:

Աուտիզմ

Լանթերմանի օրենքն "աուտիզմ" տերմինն օգտագործում է որպես զարգացման հաշմանդամություն հինգ կատեգորիաներից մեկը: Ոչ DSM-IV-TR-ը, ոչ էլ DSM-5-ը չեն օգտագործում "աուտիզմ" տերմինը:

DSM-IV-TR-ը "աուտիստիկ խանգարումը" նկարագրում է որպես Ջարգացման համապարփակ հինգ խանգարումներից (Pervasive Developmental Disorders - PDDs) մեկը: Ներառված այլ PDD-ներն են եղել Այլ կերպ չմասնավորված զարգացման համապարփակ խանգարումը -(Pervasive Developmental Disorder-Not Otherwise Specified - PDD-NOS), Ասպերգերի համախտանիշը, Ռեթի համախտանիշը և

Մանկական տարիքի դեղին տեղադրված խանգարումը: Չնայած DSM-IV-TR-ում Ասպերգերի համախտանիշը և աուտիստիկ խանգարումը նույնն են եղել, այդուհանդերձ եղել են որոշ տարբերություններ: Առաջնային ձևը, որով Ասպերգերի համախտանիշը տարբերվել է Աուտիստիկ խանգարումից, այն է, որ Աուտիստիկ խանգարման ախտորոշման համար պահանջվել է խոսքի զարգացման ուշացում և դրա դրսևորում մինչև 3 տարեկանը:

Որոշ տարածքային կենտրոններ այնպիսի դիրք են բռնել, որ Ասպերգերի համախտանիշը ունեցող անձինք, ըստ Լանթերմանի օրենքի "աուտիզմ" կատեգորիայի, չեն համապատասխանել տարածքային կենտրոնի ծառայություններին: Որոշ տարածքային կենտրոններ բռնել են նաև այնպիսի դիրք, որ PDD-NOS ունեցող անձինք չեն համապատասխանել տարածքային կենտրոնի ծառայություններին ըստ "աուտիզմի", չնայած նրանք կարող էին համապատասխանել ծառայություններին ըստ "5-րդ կարգի" ("5-րդ կարգի" համաձայն համապատասխանության մասին տեղեկատվությունը տե՛ս ստորև): Որոշ տարածքային կենտրոններ մարդկանց թույլ են տվել որակավորվել որպես "բարձր ֆունկցիոնալ աուտիզմ" ունեցող, եթե նրանք ունեցել են ավելի բարձր IQ միավորներ, որը դժվար է եղել տարբերել Ասպերգերից:

Տարածքային կենտրոնի նախկին լսումներում դատավորներին 2 ատերնասել են, որ Լանթերմանի օրենքում նշված "աուտիզմ" տերմինը DSM-IV-TR-ում նշանակել է "աուտիստիկ խանգարում" (այլ ոչ Ասպերգերի համախտանիշ կամ PDD-NOS): Հետևաբար, շատ մարդիկ, ովքեր ունեցել են Ասպերգերի համախտանիշ կամ PDD-NOS, պարզվել է, որ չեն բավարարում տարածքային կենտրոնի համապատասխանության պայմաններին:

DSM-5-ն օգտագործում է "Աուտիզմի սպեկտրի խանգարում" (Autism Spectrum Disorder - ASD) ախտորոշումը: ASD-ն նոր տերմին է DSM-5-ում, որը վերաբերում է նախկին Չարգացման համապարփակ խանգարումներին ծանրության բոլոր աստիճաններում: Այն ներառում է այնպիսի հիվանդություններ, որոնք սովորաբար առանձին կոչվել են Աուտիստիկ խանգարում, PDD-NOS և Ասպերգերի համախտանիշ: Քանի որ DSM-5-ը ներկայիս տարբերակն է, այս հրապարակումը Լանթերմանի օրենքի "աուտիզմ" կատեգորիայի համաձայն համապատասխանության ունը որակում է որպես "Աուտիզմի սպեկտրի խանգարում": Մա

համահունչ է այն բանին, ինչ դատավորներն ասում են
լսումներին ավելի նորոքումներով:

Դուք կարող եք ունենալ այնպիսի գնահատում, որը ձեզ համար
ախտորոշում է DSM-IV-TR-ի նախկին տերմիններից մեկով: Ձեզ
կարող է անհրաժեշտ լինել ստանալ նոր գնահատում կամ
ունենալ փորձագետ, ով կարգաբանի՝ արդյոք դուք ASD-ի համար
համապատասխանում եք DSM-5-ի պայմաններին անգամ այն դեպքում,
եթե դուք չեք համապատասխանել առևտրի կազմակերպության DSM-IV-
TR-ի պայմաններին:

Առևտրի գմի և կարգացման այլ, խանգարումներին մասին մանրամասն
տեղեկատվություն համար տե՛ս <http://www.ddhealthinfo.org>:

Էպիլեպսիա

Էպիլեպսիան նեյրոլոգիական հիվանդություն է, որի դեպքում
առաջանում են նոպաներ: Նոպան առաջանում է այն ժամանակ, երբ
ուղեղում առաջանում է կարճ էլեկտրական խանգարում, որը
կարող է տևել մի քանի վայրկյանից մինչև մի քանի րոպե: Որոշ
նոպաների արդյունքում տեղի է ունենում զգայարաններին
կարճատև անզգայացում, մինչև դեռ մյուսները կարող են
առաջացնել կարճատև անգիտակցական վիճակներ: Էպիլեպսիայի
մասին մանրամասն տեղեկատվություն կարելի է գտնել այստեղ.

<http://www.ddhealthinfo.org>

<http://www.epilepsyfoundation.org>

5-րդ կարգ

Կարող է պարզվել, որ անձն ըստ Կալիֆոռնիայի օրենսդրության
ունի կարգացման հաշմանդամություն, անգամ եթե նա չունի
վերոնշյալ չորս հիվանդություններին (մտավոր
հաշմանդամություն, առևտրի գմ, ուղեղային կաթված կամ
էպիլեպսիա): Անձը կարող է համապատասխան լինել ըստ մի
վիճակի, որը հայտնի է որպես "5-րդ կարգ", եթե նա.

- Ունի մտավոր հաշմանդամություն հետ "սերտորեն կապված"
հիվանդություն կամ
- Պահանջում է բուժում, որը նման է մտավոր
հաշմանդամություն ունեցող անձանց բուժմանը:

Օրենքում հստակորեն չի նշվում, թե ինչ է նշանակում մտավոր հաշմանդամությունը ևն հետ "սերտորեն կապված" կամ "նման": Այնուամենայնիվ, որպես օրինակ կարող է լինել այն անձը, ում IQ-ն խիստ քիչ է մտավոր հաշմանդամությունն ախտորոշման համար, սակայն ով ունի ադապտիվ հմտություններ զգալի անբավարարություն, ինչի արդյունքում նախքան դրսևորում է մտավոր հաշմանդամություն ունեցող անձին նման: Ինչպես վերը նշվեց "առևտրի գում" բաժնում, նախկինում PDD-NOS ախտորոշմամբ անձը կարող է համապատասխանել տարածքային կենտրոնի ծառայություններին կամ առևտրի գումի շնորհիվ, հաշվի առնելով նոր ASD ախտորոշումն ըստ DSM-5-ի, կամ շնորհիվ 5-րդ [կարգի](#):⁷

Հոգեկան առողջության խնդիրներին կամ սովորելու անկարողության կրկնվող դրսևորումներ

Զարգացման հաշմանդամություն ունեցող որոշ մարդկանց մոտ լինում են հոգեկան առողջության խնդիրներին և սովորելու անկարողության կրկնվող դրսևորումներ: Կալիֆոռնիայի Վարչակազմի օրենսգրքի Գլուխ 17-ի Բաժին 54000(c)(1)-ը սահմանում է, որ տարածքային կենտրոնի համապատասխանության

---

⁷ Վերջերս կայացված վճռաբեկ որոշմամբ 5-րդ կարգով համապատասխանելու պայմաններին ավելացվել է լրացուցիչ պահանջ: Այդ գործի համար դատավորը 5-րդ կարգով համապատասխանությունը մեկնաբանել է որպես "կոգնիտիվ տարր և ադապտիվ գործողություն տարր" պահանջող: *Samantha C. v. State Dep't of Developmental Services*, 2010 WL 2542214 at 15 (California Court Appellate 25-րդ հունիսի, 2010թ.): Սակարող է ավելի դժվարացնել համապատասխանության սահմանումը, եթե դուք ունեք Ասպերգերի համախտանիշ, քանի որ ձեր **ադապտիվ** գործողություններ կատարելու անկարողությունը համեմատելի է այն անկարողությանը, որոնք կապված են առևտրի գումի հետ, սակայն դուք հնարավոր եղանակներով թեթևակի կամ չունենաք **կոգնիտիվ** անկարողություն: Ինչն է, եթե դուք ունեք Ասպերգերի համախտանիշի նախկին ախտորոշում, դուք պետք է այնուամենայնիվ պահանջեք գնահատում: [“Վերադառնալ հիմնական փաստաթուղթ”](#)

ն պատակ ն եր ո վ "զ ար գ աց մ ան հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ու ն " տե ր մ ի ն ը
չ պե տք է ն եր առ ի Ֆ ի զ ի կ ակ ան հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ու ն ն եր ը , դ ր ան ք
"բ աց առ ապե ս հ ո գ ե կ ան " խ ան գ ար ու մ ն եր ե ն : Բ աժ ի ն 54000(c)(2)-ը
ս ահ մ ան ու մ է , ո ր "զ ար գ աց մ ան հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ու ն " տե ր մ ի ն ը
չ պե տք է ն եր առ ի այ ն պ ի ս ի հ ի վ ան դ ու թ յ ու ն ն եր , ո ր ո ն ք
"բ աց առ ապե ս ս ո վ ո ր ե լ ու ու ն ակ ու թ յ ան ն " առ ն չ վ ո դ
[հաշմանդամություններ” են:⁸](#)

Նշ ու մ . ան գ ամ ե թ ե դ ի մ ու մ ա տ ու ն ու ն ի հ ո գ ե կ ան կ ամ ս ո վ ո ր ե լ ու
ը ն դ ու ն ակ ու թ յ ան խ ան գ ար ու մ , այ ս հ ան գ ամ ան ք ն ա վ տ ո մ ա տ
կ եր պ ո վ չ ի բ աց առ ու մ ն ր ա հ ամ ա պ ա տ ա ս խ ան ու թ յ ու ն ը
Տ ար ա ծ ք այ ի ն կ ե ն տր ո ն ի ծ առ այ ու թ յ ու ն ն եր ի ն : Ե թ ե դ ու ք
հ ամ ո գ վ ա ծ չ ե ք , թ ե ի ն չ ն է հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ան պ ա տ ճ առ ը
հ ո գ ե կ ան խ ան գ ար ու մ ը , ս ո վ ո ր ե լ ու ը ն դ ու ն ակ ու թ յ ան
հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ու ն ը , թ ե ո ր ն է այ լ ր ան , պ ա հ ան ջ ե ք զ ար գ աց մ ան
հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ան վ եր ան այ ու մ Տ ար ա ծ ք այ ի ն կ ե ն տր ո ն ի
կ ո դ մ ի ց : Տ ար ա ծ ք այ ի ն կ ե ն տր ո ն ն եր ը պ ե տք է տր ամ ա դ ր ե ն
ծ առ այ ու թ յ ու ն ն եր ն այ ն ն պ ա ս տ առ ու ն եր ի ն , ո վ ք եր ու ն ե ն
զ ար գ աց մ ան հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ու ն , ան գ ամ ե թ ե այ դ
հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ու ն ը զ ու զ ակ ց վ ա ծ է հ ո գ ե կ ան խ ան գ ար ու մ ն եր ի
կ ամ ս ո վ ո ր ե լ ու ը ն դ ու ն ակ ու թ յ ան խ ան գ ար ու մ ն եր ի կ ամ
ե ր կ ու ս ի հ ե տ մ ի ս ս ի ն :

---

⁸ Այ ս կ ան ո ն ակ ար գ եր ն ան փ ո փ ո խ ե ն մ ն աց ե լ *Samantha C.* 10- ու մ :
[“Վերադարձն ալ հիմնական փաստաթուղթ”](#)

Գլ ու խ 3 – Առւ տի գ մ ի , մ տալ ն ր հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ան կ ամ 5-ր դ կ ար գ ի ախտո ր ո շ ու մ ն ե ր ի հ ամ ապատաս ի ան ու թ յ ան ս ահ մ ան ու մ

Հ ո գ ե ք ան ն ե ր ն ի ր ե ն ց ախտո ր ո շ ու մ ն ե ր ը ս ահ մ ան ու մ ե ն DSM-5-ի (ն ախկ ի ն տար ք ե ր ալ ը կ ո չ վ ու մ է ր DSM-IV-TR), հ ամ աձ ա յ ն հ ո գ ե ք ան ու թ յ ան հ ամ ար մ ի ջ ազ գ ա յ ն ո ր ե ն ը ն դ ու ն վ ած ախտո ր ո շ ու մ ն ե ր ի ձ ե ո ն ար կ : Ք ան ի ո ր Լ ան թ ե ր մ ան ի օ ր ե ն ք ի հ ամ ապատաս ի ան ու թ յ ան չ ափ ո ր ո շ ի չ ն ե ր ը տար ք ե ր վ ու մ ե ն DSM-ի ախտո ր ո շ ի ի չ պ ա յ մ ան ն ե ր ի ց , ձ ե գ ան հ ր աժ ե շ տ կ լ ի ն ի ծ ան ո թ ան ալ ե ր կ ու ս ի ն է լ : Ձ ե ր փ ո ր ձ ազ ե տ ը պ ե տ ք է կ ար ո դ ան ա օ գ ն է լ ձ ե գ հ ա ս կ ան ալ ա յ ս տե դ ե կ ատ վ ու թ յ ու ն ն ալ է լ ի մ ան ր ամ ա ս ն ո ր ե ն : Ք ան ի ո ր ու դ ե դ ա յ ի ն կ աթ վ ած ը ն է պ ի լ ե պ ս ի ան ա յ ն պ ի ս ի ր ժ շ կ ակ ան ախտո ր ո շ ու մ ն ե ր ե ն , ո ր ո ն ք ր ժ ի շ կ ն ե ր ը կ ար ո դ ե ն ճ շ գ ր ի տ կ ե ր պ ո վ ս ահ մ ան է լ , մ ե ն ք կ կ ե ն տ ր ո ն ան ան ք մ ն ա ց ած կ ատե գ ո ր ի ան ե ր ի վ ր ա, ո ր ո ն ք ր ո լ ո ր ն է լ մ տ ն ու մ ե ն հ ո գ ե ք ան ու թ յ ու ն ո չ ճ շ գ ր ի տ գ ի տ ու թ յ ան մ ե ջ :

Առւ տի գ մ

Առւ տի գ մ ի ս ալ ե կ տ ր ի ի ան գ ար մ ան (Autism Spectrum Disorder - ASD) հ ամ ար DSM-5-ի ախտո ր ո շ մ ան չ ափ ո ր ո շ ի չ ն ե ր ն օ գ տ ազ ո ր ծ է լ ու դ ե պ ք ու մ փ ո ր ձ ազ ի տ ա կ ան ախտո ր ո շ ու մ ն ե ր ը կ ար ո դ ե ն է ապ ե ս տար ք ե ր վ է լ : Ա յ ս տա տ ան ու մ ը կ ար ո դ է կ ախ վ ած լ ի ն է լ ա յ ն պ ի ս ի գ ո ր ծ ո ն ն ե ր ի ց , ի ն չ պ ի ս ի ք ե ն փ ո ր ձ ազ ե տ ի կ ր թ ու թ յ ու ն ը , ս տ ան դ ար տ ա ց վ ած ց ու ց ան ի շ ի ը ն տ ր ու թ յ ու ն ը ն փ ո ր ձ ազ ե տ ի կ ո դ մ ի ց հ ա շ վ ի ա ո ն վ ած տե դ ե կ ատ վ ու թ յ ու ն ը : Դ ու ք չ պ ե տ ք է փ ո ր ձ ե ք լ ի ն է լ ASD-ի ախտո ր ո շ մ ան փ ո ր ձ ազ ե տ : Ա յ ս ձ ե ո ն ար կ ու մ գ ե տե դ վ ած ASD-ի մ ա ս ի ն տե դ ե կ ատ վ ու թ յ ու ն ը տ ր ամ ա դ ր վ ու մ է գ ու տ ո ր պ ե ս տե դ ե կ ատ վ ու թ յ ու ն ն չ պ ե տ ք է փ ո ի ս ար ի ն ի փ ո ր ձ ազ ե տ-գ ն ա հ ա տ ո դ ի ախտո ր ո շ մ ան ը կ ամ կ ար ծ ի ք ի ն : Ա յ դ պ ա տ ճ ա ո ո վ դ ու ք մ շ տ ապ ե ս պ ե տ ք է հ ի մ ն վ ե ք ձ ե ր փ ո ր ձ ազ ե տ ի կ ար ծ ի ք ն ե ր ի , մ ե կ ն ար ան ու թ յ ու ն ն ե ր ի ն վ ե ր լ ու ծ ու թ յ ու ն ն ե ր ի վ ր ա :

DSM-5

DSM-5-ն վ ս ահ մ ան վ ո դ ա ու տի գ մ ի ս ալ ե կ տ ր ի ի ան գ ար ու մ ն ե ր ի ախտո ր ո շ մ ան չ ափ ան ի շ ն ե ր ը հ ե տ ն յ ալ ն է ն .

- A. Ս ո ց ի ալ ա կ ան հ ա դ ո ր դ ա կ ց մ ան ն ս ո ց ի ալ ա կ ան շ փ վ ո դ ա կ ան ու թ յ ան ք ր ո ն ի կ թ ե ր ու թ յ ու ն ն ե ր տար ք ե ր հ ամ ա տե ք ս տե ր ու մ , ի ն չ պ ե ս դ ր ս ն ո ր վ է լ է հ ա ջ ո ր դ ո դ , ն ե ր կ ա յ ի ս

կամ նախկին ախտանիշներով (պետք է համապատասխանի բոլոր 3 ախտանիշներին)։

1. Սոցիալ-զգայական փոխադարձություններ անբավարարություններ՝ սկսած ոչ նորմալ սոցիալական մոտեցումից և զրույցում ոչ նորմալ հարց-պատասխան մասնակցությունից մինչև հետաքրքրություններով, զգացողություններով, աֆեկտով նվազ չափով կիսվելը, սոցիալական հարաբերություններ նախաձեռնելու կամ դրանց արձագանքելու պատիվությունը։
2. Սոցիալական շփումներում օգտագործվող ոչ վերբալ հաղորդակցման վարքի թերություններ՝ սկսած վատ ներգրավվածությունից ամբողջությամբ և ոչ վերբալ հաղորդակցումից մինչև տեսողական շփման և ժեստերի լեզվով շփվելու խանգարումները կամ հաղորդակցման ոչ վերբալ եղանակը հասկանալու և օգտագործելու խնդիրներից մինչև դեմքի միմիկաներով և ոչ վերբալ եղանակով հաղորդակցվելու լիարժեք քաջակայությունը։
3. Հարաբերություններ ստեղծելու, պահպանելու և դրանք հասկանալու թերություններ՝ սկսած վարքագիծը տարբեր սոցիալական համատեքստերին համապատասխանեցնելու դժվարություններից մինչև պատկերավոր խաղացուցադրելու դժվարությունները կամ ընկերանալու դժվարություններից մինչև հասակակիցներին կատմամբ հետաքրքրություն քաջակայությունը։

Նշե՛ք ներկայիս ծանրությունն աստիճանը սոցիալական հաղորդակցման անկարողություններին և վարքի սահմանափակված, կրկնվող պատկերներին հիման վրա. 1-ին աստիճան (պահանջում է աջակցություն), 2-րդ աստիճան (պահանջում է զգալի աջակցություն) կամ 3-րդ աստիճան (պահանջում է խիստ զգալի աջակցություն)։

Ե. Սահմանափակված, կրկնվող վարքագիծ, հետաքրքրություններ կամ գործողություններ (պետք է համապատասխանի 2 կամ 4 ախտանիշի)

1. Կարծրատիպային կամ կրկնվող մոտորիկայի շարժումներ, առարկաների օգտագործում կամ խոսք (օր. կարծրատիպային շարժումներ, խաղալիքների շարքով դասավորում կամ առարկաների շրջում, էխոլալիա, իդիոսիսկրագիկ նախադասություններ)

2. Համար կենտրոնացում միատեսակության վրա, օրվա ռեժիմներին ոչ ճկուն հետևողականություն կամ վերբալ և ոչ վերբալ վարքագծի ծիսակարգային օրինակներ (օր. ծայրահեղ սթրեսային վիճակ փոքր փոփոխություններին, դժվարություններ անցումներին հետկապված, ոչ ճկուն մտածելակերպ, ողջունելու ծիսակարգեր, ամենօր միևնույն երթուղին ընտրելու կամ նույն կերակուրն ու տեղ ու անհրաժեշտություն)
3. Հիվանդագին կենտրոնացում խիստ սահմանափակված հետաքրքրություններին վրա, որոնց արտահյատվածությունը կամ որոնց վրա կենտրոնացումը նորմալ չէ (օր. խիստ կապվածություն /հակում ոչ սովորական առարկաներին կատմամբ, չափազանց լայն կարագրված կամ պերսեկուտիվ հետաքրքրություններ)
4. Բարձր կամ ցածր ռեակտիվություն զգայական ազդակներին ընդունման նկատմամբ կամ սովոր հետաքրքրություններ միջավայրի զգայական սպեկտրներին կատմամբ (օր. ակնհայտ անտարբերություն ցավի/բարձր ջերմություն հանդեպ, անցանկալի պատասխան ռեակցիա հատուկ ձայներին կամ նյութերին կատմամբ, առարկաներին չափից ավելի հոտոտում կամ շոշափում, տարվածություն լույսերով կամ շարժումներով)

Նշե՛ք ներկայիս ծանրությունն աստիճանը սոցիալական հարողակցման նկարողություններին և վարքի սահմանափակված, կրկնվող պատկերներին հիման վրա. 1-ին աստիճան (պահանջում է աջակցություն), 2-րդ աստիճան (պահանջում է զգալի աջակցություն) կամ 3-րդ աստիճան (պահանջում է խիստ զգալի աջակցություն):

C. Ախտանիշները պետք է առկա լինեն վաղ մանկական հասակում (սակայն կարող են չդրսևորվել լիարժեք ընտանիքում)

D. Ախտանիշները մեծապես խանգարում են առօրյակյան քիչ

E. Այս խանգարումները ավելի լավ չեն նկարագրված մտավոր հաշմանդամությունում կամ ընդհանուր զարգացման հասարակում

DSM-5-ի էջ 51-ում բացատրվում է. "Առևտի սոցիալական, Ասպերգերի համախտանիշի կամ զարգացման պերվազիվ խանգարումներին ճշգրիտ սահմանված DSM-IV ախտորոշում

նունեցող անձանց համար պետք է սահմանվի առևտրի գումարի սպեկտրի խանգարման ախտորոշում, եթե այլ բան նշված չէ: Անձինք, ովքեր ունեն սոցիալական հաղորդակցման նկատելի թերույթություններ, սակայն ում ախտանիշներն այլ կերպ չեն համապատասխանում առևտրի գումարի սպեկտրի խանգարմանը, պետք է անցնեն սոցիալական հաղորդակցման խանգարման գնահատում:

DDS 1 ավագույն փորձի գործնական մեթոդներ

DDS-ը հրապարակել է "Առևտրի սպեկտրի խանգարումներ. Լավագույն փորձի մեթոդական ուղեցույց սքրինինգի, ախտորոշման և [գնահատման](#)⁹ համար" փաստաթուղթը: Այս ուղեցույցն առաջարկում է Լավագույն մեթոդով գնահատման հետևյալ բաղադրիչները. տվյալներին ուսումնասիրում, բժշկական գնահատում, ծնողի/խնամակալի հարցազրույց, հիվանդի վիճակի անմիջական գնահատում (հարցազրույց, անմիջական գնում), հոգեբանական գնահատում (կոգնիտիվ գնահատում, ադապտիվ պահվածքի գնահատում, հոգեկան առողջություն գնահատում), հաղորդակցման ունակությունների գնահատում, սոցիալական կարողությունների և պահվածքի գնահատում, սահմանափակող վարքագիծ, հետաքրքրություններ և գործողություններ, պահվածքն տանիքում: Լավագույն փորձի մեթոդական ուղեցույցը մասնավորապես նշում է, որ Առևտրի գումարի ախտորոշիչ հարցազրույցը – Փոփոխված (ADI-R) (Autism Diagnostic Interview – Revised (ADI-R)) չափման ամենահեղինակավոր և տանդարտացված մեթոդն է՝ առևտրի սպեկտրի վարքագծի վաղ գարգացման պատմությունները բացահայտելու համար: ADI-R-ը Առևտրի գումարի ախտորոշման դիտարկման ժամանակացույցի (Autism Diagnostic Observation Schedule - "ADOS," չափման մեկ այլ տանդարտացված մեթոդ) հետ համատեղելու դեպքում կտա 85%-ով հեղինակավոր [ախտորոշում](#):¹⁰

⁹ http://www.dds.ca.gov/Autism/docs/ASD_Best_Practice2002.pdf: "Վերադարձնելով հիմնական փաստաթուղթը"

¹⁰ Cronin, Pegeen, PhD., Դասախոսություններն՝ "Տարածքային կենտրոնի համապատասխանություն հոգեբանական տեսությանը", 06/07/2011թ. Լուս

Ինչն է, հայ ցվորի կամ նրա տարածքային կենտրոնի համար մատչելի ռեսուրսների շնորհիվ միջոց է, որ ճշտորեն հետևում է նյարդագույցին:

Կան մի քանի ընդհանուր հոգեբանական ախտորոշումներ, որոնք բավական մանուկներին են ներկայացնում առևտիզմի սպեկտրի խանգարմանը: Դրանք ներառում են օբսեսիվ-կոմպուլսիվ խանգարումը, մանկական շիզոֆրենիան, դիմադրություն և առաջացնող խանգարում և ուշադրություն պակասով հիպերակտիվություն և համախտանիշը (Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder - ADHD): Չնայած DSM-IV-TR-ն շնչում է, որ առևտիզմը և ADHD-ն անհամատեղելի ախտորոշումներ են (էջ 74), DSM-5-ը խրախուսում է համատեղի հայտնող խանգարումների ախտորոշումը՝ անձին ավելի լավ բնութագրելու և հնարավոր լրացուցիչ բուժման առաջնորդելու համար:

Այս հիվանությունները տարբերակելիս՝ Վարչական գործերով դատավորները հիմք են ընդունում հակառակ փորձագիտական հիմնավորման ստույգությունը, ինչպես նաև վարքագծի տարբերությունները, որոնք դրսևորում են տարբեր ախտորոշումներով անձինք: Օրինակ՝ Լավագույն փորձի մեթոդական ուղեցույցը բացատրում է, որ առևտիզմով հիվանդանձը ի վիճակի կլինի իր սահմանափակ հետաքրքրություններին շրջանակում կենտրոնանալ մի քանի գործողություններին վրա, մինչդեռ ADHD-ով հիվանդը կունենա որևէ գործողության վրա կենտրոնանալու ուժավարություն: Նույն կերպ, առևտիզմի սպեկտրի խանգարմամբ անձը չի փորձի քողարկել ոչ ադեկվատ կամ ագրեսիվ վարքագիծը, մինչդեռ դիմադրություն առաջացնող խանգարմամբ անձը կփորձի թաքցնել այն արարքները, որոնք նրա իմանալով [սխալ են:](#)¹¹ Վարչական գործերով դատավորը լսում էրի որոշման մեջ կարող է օրինակ նշել, որ հայ ցվորը ստում էր ինքն իրեն և ընկճվեց իր բերանի լորձարտադրության խնդրի և մեկուսացած

Անջեղե սի Հանրային խորհրդում: [“Վերադառնալ հիմնական փաստաթուղթ”](#)

¹¹ http://www.dds.ca.gov/Autism/docs/ASD_Best Practice2002.pdf, էջ 121-22: [“Վերադառնալ հիմնական փաստաթուղթ”](#)

լ ի ն ե լ ու պատճառով: Մրավերաբերյալ հոգեբանը, ով որպես փորձագետ-վկայակցություն է տալիս տարածքային կենտրոնի համար, կարող է հաստատել, որ առևտրի ստիկան ձին չի հետաքրքրի, թե ինչ են սանում կամ մտածում այլ մարդիկ իր մասին: Այս օրինակում վարչական գործերով դատավորը, ով չունի հատուկ հոգեբանական գիտելիքներ, ի վիճակի կլինի վերլուծել հայցվորի վարքագծի վկայությունները փորձագետի ներկայացմամբ:

Մտավոր հաշմանդամություն

Մտավոր հաշմանդամության համապատասխանությունն ապացուցումը կարող է դժվար լինել և ահմանակից դեպքերում, քանի որ վերլուծումը հետևում է DSM-5-ում սահմանված խիստ ստանդարտներին: Տարածքային կենտրոնի մասնագետները հազվադեպ են սխալվում այս ստանդարտները կիրառելիս: Այդուհանդերձ, եթե դուք խորհրդակցեք անկախ փորձագետի հետ, նա ի վիճակի կլինի ստել ձեզ արդյոք տարածքային կենտրոնի ստուգումը, վերլուծումը կամ արդյունքները որևէ սխալ պարունակում են, թե ոչ:

Մտավոր հաշմանդամության կարևորագույն առանձնահատկությունը ընդհանուր մտավոր ունակությունների թերություններն են (պայման A) և ամենօրյա ադապտիվ գործունեության անկարողությունը ի տարբերություն սովորական ձի հասակակիցներին, ովքեր ունեն նույն տարիքը, սեռը և սոցիալ-մշակութային կարգավիճակը (պայման B), և այդ խնդիրները դրսևորվում են զարգացման շրջանում (պայման C): DSM-5, էջ 37:

"Պայման A-ն վերաբերում է այն մտավոր ֆունկցիաներին, որոնք ընդգրկում են դատելու, խնդիրներ լուծելու, պլանավորման, արստրակտմտածելակերպի, վճռելու, ուսուցչից և փորձից սովորելու և գործնական հասկացողությունն ունակությունները": DSM-5, էջ 37: Այն սովորաբար ստուգվել է մտավոր ունակությունների հավաստի թեստով, որը ձեզ տալիս է մտավոր զարգացվածության (intelligence quotient - IQ) գնահատական: Թեթև մտավոր հաշմանդամության ախտորոշումը պահանջում է, որ անձի IQ-ն կազմի 50-55-ից մինչև մոտ 70 միավոր: Մակայն IQ-ի գնահատումը ունենում է չափման սխալ մոտ 5 միավորի չափով, այնպես որ փորձագետները կարող են ախտորոշել մտավոր հաշմանդամություն 70-75 միավոր IQ ունեցող անձի մոտ, եթե նա

դրսևորում է էական թերություններ ադապտիվ վարքագծում :
Գործնականում խիստ հազվադեպ է պատահում , որ վարչական
գործերով դատավորը գտնի , որ հայցվորն ունի մտավոր
հաշմանդամություն , եթե նրա IQ-ն կազմում է 70-75 միավոր : OAH
որոշումները հակված են կիրառելու IQ-ի խիստ սահման մինչև 69
միավորը մտավոր հաշմանդամության համար , 70-75 պահուստային
միավորներ՝ 5-րդ կարգի համապատասխանության համար :
Պաշտպանություն տեսանկյունից IQ-ի 70-75 միավոր ունեցող
հայցվորը պետք է փաստերով հիմնավորի , որ չափման սխալը
ներառում է իր IQ գնահատականը մտավոր հաշմանդամության
համապատասխանության միջակայքում : Ինչևէ , այս մոտեցումը
բավականանհաջող է ներկայումս :

Պայման B-ն չափում է ադապտիվ պահվածքը կամ թե "անձը որքան
լավ է համապատասխանում անձնական ինքնուրույնության և
սոցիալական պատասխանատվության համայնքային
ստանդարտներին ի տարբերություն նույն տարիքի և սոցիալ -
մշակութային արժեքներով այլ հասակակիցների : " DSM-5, էջ 37:
DSM-5-ը նշում է , որ կարելի է գնահատել անձի կլինիկական
գնահատմամբ սահմանված ադապտիվ պահվածքի թերությունները ,
ինչպես նաև ստանդարտացված չափումները , որոնք կատարվել են
այն անձանց կողմից , ովքեր ճանաչում են տվյալ անձին :

DSM-5-ը բացատրում է , որ ադապտիվ պահվածքը ներառում է
ադապտիվ դատողություններ երեք ոլորտներում .

- 1) Կոնցեպտուալ (կրթական) . հիշողություն , խոսք , կարդալու և
գրելու ունակություն , մաթեմատիկական դատողություն ,
գործնական գիտելիքներ ձեռք բերում , խնդրի լուծման
կարողություն , որոշման կայացում նոր իճավիճակում :
- 2) Սոցիալական . իրագրվածություն այլ անձանց մտքերի ,
զգացումներ և ապրումներ մասին , կարեկցանք ,
ընկերություն անելու հմտություններ , հաղորդակցման
հմտություններ , սոցիալական դատողություն :
- 3) Գործնական . ուսուցում և ինքնակառավարում տարբեր
ոլորտներում , այդ թվում՝ անձնական խնամք , աշխատանք ,
գումարի տնօրինում , հանգիստ , վարքագիծ և գործերի
կազմակերպում :

Պայման B-ն համարվում է բավարարված, երբ անձնունի մտավոր անկարողությունն անմիջականորեն առնչվող անկարողությունն առնվազն մեկ ոլորտում այն չափով, որ նրան անհրաժեշտ է շարունակական աջակցություն կենսական մեկ կամ մի քանի միջավայրերում (դպրոց, աշխատանք, տուն կամ համայնք)՝ ադեկվատ կերպով ապրելու համար: DSM-5, էջ 38:

Պայման B-ն մի ոլորտ է, որտեղ Տարածքային կենտրոններին գործակալություններին սուցիացիայի (Association of Regional Center Agencies - ARCA) [Ուղեցույցներն](#)¹² ավելի նեղ սահմանումներ են պարունակում, քան DSM-5-ի ախտորոշման չափորոշիչները: Ադապտիվ պահվածքը գնահատելու համար Ուղեցույցը բացառում է այն խնդիրները, որոնք հոգեկան [հիվանդությունների](#)¹³ հետևանք են: DSM-5-ը մյուս կողմից նշում է, որ “Մտավոր հաշմանդամությունն ախտորոշումը պետք է նշանակվի, երբ էլ որ պայմաններ A-ն, B-ն և C-ն բավարարվեն: DSM-5, էջ 39: Բացի այդ, հոգեկան խանգարումները ի հայտ են գալիս մտավոր հաշմանդամություն հետերեքից չորս անգամ ավելի հաճախ, քան ընդհանուր հանրությունը: DSM-5, էջ 40: Քանի որ դրանք այդքան հաճախ են ի հայտ գալիս մտավոր հաշմանդամություն հետ *միասին*, դժվար է բացառել անձին դրանց պատճառով: Չնայած ARCA ուղեցույցը վերաբերում է 5-րդ կարգի համապատասխանությունը, դատարանները մտավոր հաշմանդամություն համապատասխանություն որոշումներին համար կիրառում են նաև այս նեղ սահմանը:

Պետք է նշել, որ ադապտիվ պահվածքում հոգեկան խանգարումներին պատճառած թերություններին առկայությունն անպայման չէ, որ խախտի “Բացառապես” բաղադրիչը: Այդ բաղադրիչը բացառում է հոգեկան խանգարումները, երբ խեղաթյուրված պահվածքը հոգեկան խանգարման հետևանք է: Այն

---

¹² <http://www.arcanet.org/pdfs/5th.category.guidelines.pdf>: “Վերադառնալ հիմնական փաստաթուղթ”

¹³ www.arcanet.org/pdfs/5th.category.guidelines.pdf, էջ 3: “Վերադառնալ հիմնական փաստաթուղթ”

հայ ցվորը, ում տուժած աղապտիվ պահվածքը հիվանդագիտական հոգեկան հիվանդությունները հետևանքով, այնուամենայնիվ կարող է բավարարել "Բացառապես" բաղադրիչի պահանջներն այնքան ժամանակ, քանի դեռ նրա հիվանդ պահվածքը հոգեկան խանգարման արդյունք է: *Տե՛ս Samantha C. v. State Dept. of Developmental Services*, 185 Cal. App. 4th 1462, 1493 (2010):

Ի վերջո, այնուամենայնիվ, Պայման B-ն հազվադեպ է դժվարություններ կայացնում այլ կերպորակավորված հայ ցվորի համար: Չնայած հայ ցվորի համար հնարավոր է բավարարել Պայման A-ն, այլ ոչ Պայման B-ն, 70 միավորից ցածր IQ գնահատական ունեցող հայ ցվորը գրեթե անկասկած կդրսևորի թերություններ վերոնշյալ հմտությունների ոլորտներից առնվազն երկուսում: Ավելի ինչ, չափորոշիչներում առկա գալի համընկնումների հետևանքով հայ ցվորը, ով բավարարել է էական հաշմանդամություն բաղադրիչի պայմանները, հավանականորեն կբավարարի նաև Պայման B-ի չափանիշներին:

Պայման C-ն նման է "Նախքան տասներեք" բաղադրիչին (Before Eighteen Element) և հետևաբար որևէ լրացուցիչ դժվարություն չի ներկայացնում այլ կերպորակավորված հայ ցվորի համար:

5-րդ կարգ

5-րդ կարգի համապատասխանությունը օրենքով սահմանված կարգ է, այլ ոչ թժշկական կամ հոգեբանական ախտորոշում: Ինչն է, հոգեբաններն ու այլ փորձագետները կարող են ապացույցներով հաստատված կարծիքներ հայտնել՝ օգնել ու ապացուցել 5-րդ կարգի համապատասխանությունը:

5-րդ կարգը ներառում է համապատասխանություն երկու իրարից տարբերվող տարբերակներ.

1. Հաշմանդամություն առաջացնող խնդիրներ, որոնք սերտորեն կապված են մտավոր հաշմանդամության հետ:
2. Հաշմանդամություն առաջացնող խնդիրներ, որոնք պահանջում են մտավոր հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար պահանջվող բուժմանը նման բուժում:

Քանի որ Լանթերմանի օրենքը միայն վերջերս է փոփոխվել "մտավոր հետամնացություն" տերմինը "մտավոր հաշմանդամություն" տերմինով փոխարինելու համար, վերջինս

լ ւ ու մ ն եր ի ն դ ատակ ան ո ր ո շ ու մ ն եր ի ց շ ատե ր ու մ
օ գ տագ ո ր ծ վ ու մ է "մ տավ ո ր հ ե տամ ն ա գ ու թ յ ու ն " տե ր մ ի ն ը :

"Սե ր տո ր ե ն կ ապ վ ած " տա ր ք ե ր ա կ ը կ ի ր առ վ ու մ է ա յ ն ի ն դ ի ր ն եր ի
դ ե պ ք ու մ , ո ր ո ն ք մ ի շ ա ր ք ն ու յ ն կ ա մ ն ու յ ն ի ն մ ո տ գ ո ր ծ ո ն ն եր ո վ
"շ ատ ն մ ա ն ե ն մ տավ ո ր հ ե տամ ն ա գ ու թ յ ա ն ը ", ի ն չ ը պ ա հ ա ն ջ վ ու մ է
ան ձ ի ն ո ր պ ե ս մ տավ ո ր հ ե տամ ն ա գ դ աս ա կ ա ր գ ե լ ու հ ա մ ա ր : Mason v.
Office of Administrative Hearings, 89 Cal. App. 4th 1119, 1129 (2001):

Գ ո ր ծ ն ա կ ա ն ու մ ս ա ս ո վ ո ր ա ր ա ր ն շ ա ն ա կ ու մ է IQ-ի գ ն ա հ ա տակ ան 70-
75 մ ի ա վ ո ր ն եր ո վ մ տավ ո ր հ ա շ մ ա ն դ ա մ ու թ յ ա ն ս ա ն դ դ ա կ ու մ
ա դ ա պ տ ի վ պ ա հ վ ած ք ի գ ն ա հ ա տակ ան ո վ : Ի ն չ ն է , ե թ ե 70-75 մ ի ա վ ո ր IQ
գ ն ա հ ա տակ ան ը մ տավ ո ր հ ա շ մ ա ն դ ա մ ու թ յ ա ն հ ա մ ա ր "ս խ ալ ի
թ ու յ լ ա տր ե լ ի տ ի ր ու յ թ ու մ " է , ա պ ա 75-ի ց *բ ա ր ձ ր* մ ի ա վ ո ր IQ
գ ն ա հ ա տակ ան ո վ ա ն ձ ի ն ք կ կ ա ր ո դ ա ն ա ն հ ա մ ա պ ա տ ա ս խ ա ն լ ի ն ե լ 5-ր դ
կ ա ր գ ի ն :

"Ն ու յ ն ա ն մ ա ն " ք ու ժ մ ա ն տա ր ք ե ր ա կ ը կ ի ր առ ե լ ի է ա յ ն ի ն դ ի ր ն եր ի
հ ա մ ա ր , ո ր ո ն ք պ ա հ ա ն ջ ու մ է ն մ տավ ո ր հ ա շ մ ա ն դ ա մ ու թ յ ու ն
ն ու ն ե գ ո դ ա ն ձ ի ն ա ն հ ր ա ժ ե շ տ ք ու ժ ու մ ո չ մ ի ա յ ն պ ա ր գ ա պ ե ս
օ գ ու տ ս տ ա ն ա կ ու հ ա մ ա ր (կ ո գ ն ի տ ի վ ն ա դ ա պ տ ի վ պ ա հ վ ած ք ի
մ ի ջ ի ն ի ց ց ած ր գ ն ա հ ա տակ ան ը ն ու յ ն պ ե ս օ գ ն ու մ է ա պ ա գ ու ց ե լ
"ն ու յ ն ա ն մ ա ն ք ու ժ մ ա ն " հ ա մ ա ր հ ա մ ա պ ա տ ա ս խ ա ն ու թ յ ու ն ը):
"Բ ու ժ ու մ ը " ա վ ա ն դ ա ր ա ր հ ա ս կ ա գ վ ե լ է ա վ ե լ ի ն ե դ : Տ ա ր ած ք ա յ ի ն
կ ե ն տր ո ն ի ու դ ե գ ու յ ց ն եր ը ե ն թ ա դ ր ու մ ե ն , ո ր մ տավ ո ր
հ ա շ մ ա ն դ ա մ ու թ յ ա մ ք ա ն ձ ա ն ց հ ա մ ա ր կ պ ա հ ա ն ջ վ ի ա յ ն պ ի ս ի
ք ու ժ ու մ , ի ն չ պ ի ս ի ն է ա վ ե լ ի շ ու տ հ մ տ ու թ յ ու ն ն եր ի
ն ու ս ու ց ու մ ը , ք ա ն պ ա ր գ ա պ ե ս մ ո տ ի վ ա գ ի ա ն , ե ր կ ա ր ա ժ ա մ կ ե տ
ն ու ս ու ց ու մ կ ա ր ճ ա ժ ա մ կ ե տ ի փ ո խ ա ր ե ն , ու դ դ ի չ ու ս ու ց ու մ ,
ա դ ա պ տ ա գ ու մ վ ե ր ա կ ա ն գ ն մ ա ն փ ո խ ա ր ե ն , ու ս ու ց ու մ փ ո ք ր ,
առ ա ն ձ ի ն ք ա ժ ի ն ն եր ի մ ա ս ն ա տ վ ած ք ա յ լ ե ր ո վ դ աս ա վ ա ն դ ու մ
կ ր կ ն ու թ յ ա ն մ ի ջ ո գ ո վ ն կ ր թ ա կ ա ն ա ջ ա կ ց ու թ յ ու ն
հ մ տ ու թ յ ու ն ն եր ի մ ի շ ա ր ք ո լ ո ր տ ն եր ու մ ն եր առ վ ած
մ ո դ ի ֆ ի կ ա գ ի ա ն եր ո վ :

Ի ն չ ն է , Կ ալ ի ֆ ո ր ն ի ա յ ի Վ Ճ ո ա ր ե կ դ ատա ր ա ն ու մ վ ե ր ջ ե ր ս ք ն վ ած
մ ի գ ո ր ծ առ ա ջ ա ր կ ե լ է "ք ու ժ մ ա ն " ա վ ե լ ի լ ա յ ն
մ ե կ ն ա ք ա ն ու թ յ ու ն , ո ր ն է "օ գ ն ու թ յ ու ն ճ ա շ պ ա տր ա ս տե լ ու ,
հ ա ս ա ր ա կ ա կ ա ն տր ա ն ս ա ր ք տ ի ց օ գ տ վ ե լ ու , գ ու մ ա ր ի տ ն օ ր ի ն մ ա ն
հ ա ր ց ե ր ու մ , վ ե ր ա կ ա ն գ ն ո դ ա կ ա ն ն մ ա ս ն ա գ ի տակ ան դ աս ը ն թ ա գ ն եր ,
ի ն ք ն ու ր ու յ ն կ ե ն ս ա կ եր պ ի հ մ տ ու թ յ ու ն ն եր ի դ աս ը ն թ ա գ ն եր ,
ն ու ս ու ց մ ա ն ն հ մ տ ու թ յ ու ն ն եր ի գ ա ր գ ա գ մ ա ն հ ա տ ու կ

մոտեցնում ենք և աջակցված աշխատանքի ընդունման
ծառայություններ": Samantha C. v. State Dept. of Developmental Services,
185 Cal. App. 4th 1462, 1493 (2010): Արժե նշել, որ ձեր լուսնային
ժամանակ ասաներկայումս գործող ստանդարտն է:

*Գնահատման ռեզուլտատները՝ ստիպելով **B**-նի մասին կարող է
տրվել անկախ գնահատողի՝ որոշելու, արդյոք անձնին
գարգացման հաշմանդամությունը ստիպել է զարգացման
հաշմանդամություններին ծառայություններին մասին օրենքի:*

*Տե՛ս “5-րդ կարգի համապատասխանություն հրատարակումը” մեր
կայքէջում՝ <http://www.disabilityrightsca.org/pubs/551001.pdf> 5-րդ
կարգին համաձայն տարածքային կենտրոնի
համապատասխանություն և անման մանկեր արքերյալ մանրամասն
տեղեկատվություն ստանալու համար:*

Գլ ու խ 4 – Լսու մ ն եր ի գ ո ղ ծ ը ն թ ա ց

Բալ ար ար ծ ա ն ու ց ու մ

Դ ու ք ի ր ա վ ու ն ք ու ն ե ք ս տ ա ն ալ ու գ ո ղ ծ ո ղ ու թ յ ու ն ն եր ի ձ ե ո ն ար կ մ ա ն գ ր ա վ ո ղ ծ ա ն ու ց ու մ (NOA), ե թ ե տ ա ր ա ծ ք ա յ ի ն կ ե ն տր ո ն ը մ եր ժ ե լ է ձ եր՝ ծ առ ա յ ու թ յ ու ն ն եր ի հ ա մ ար տր վ ա ծ դ ի մ ու մ ը: Տ ա ր ա ծ ք ա յ ի ն կ ե ն տր ո ն ի ձ ա ն ու ց ու մ ը պ ե տ ք է հ ա յ տ ն ի ձ ե գ, թ ե ո ղ օ ղ ե ն ք ն եր ն ե ն թ ու յ լ տ ալ ի ս իր ե ն կ ա յ ա ց ն ե լ ո ղ ո շ ու մ ը և ո ղ փ ա ս տ եր ի վ ր ա է հ ի մ ն վ ա ծ ն ր ա ո ղ ո շ ու մ ը: Ա յ ս տ ե ղ ե կ ա տ վ ու թ յ ու ն ը կ օ գ ն ի ձ ե գ ո ղ ո շ ե լ, ար դ յ ո ք դ ու ք պ ե տ ք է ք ո ղ ո ք ար կ ե ք, և ա յ ն կ օ գ ն ի ձ ե գ պ ա տր ա ս տ վ ե լ ձ եր լ ս ու մ ն եր ի ն: Ծ ա ն ու ց ու մ ը պ ե տ ք է տ ե ղ ե կ ա ց ն ի հ ե տ ն յ ալ ի մ ա ս ի ն:

- ի ն չ է ա ն ե լ ու տ ա ր ա ծ ք ա յ ի ն կ ե ն տր ո ն ը
- ի ն չ ու ե ն ն ր ա ն ք ա ն ե լ ու ա յ դ
- եր ք ե ն ն ր ա ն ք ա ն ե լ ու ա յ դ
- ա յ ն օ ղ ե ն ք ը, կ ա ր գ ը կ ա մ ք ա ղ ա ք ա կ ա ն ու թ յ ու ն ը, ո ղ ը թ ու յ լ է տ ալ ի ս տ ա ր ա ծ ք ա յ ի ն կ ե ն տր ո ն ի ն ա ն ե լ դ ա
- ի ն չ պ ե ս և ո ղ տ ե ղ ն եր կ ա յ ա ց ն ե լ ք ո ղ ո ք ար կ մ ա ն դ ի մ ու մ
- ք ո ղ ո ք ար կ մ ա ն դ ի մ ու մ ի ն եր կ ա յ ա ց մ ա ն ժ ա մ կ ե տ ն եր ը
- տ ե ղ ե կ ա տ վ ու թ յ ու ն ք ո ղ ո ք ար կ մ ա ն գ ո ղ ծ ը ն թ ա ց ի մ ա ս ի ն
- ի ն չ պ ե ս վ եր ա ն ա յ ե լ ձ եր տ ա ր ա ծ ք ա յ ի ն կ ե ն տր ո ն ի կ ո ղ մ ի ց գ ր ա ն ց ա ծ տ վ յ ալ ն եր ը
- ո ղ տ ե ղ դ ի մ ե լ պ ա շ տ պ ա ն ու թ յ ա ն ա ջ ա կ ց ու թ յ ու ն ս տ ա ն ալ ու հ ա մ ար:

Գ ո ղ ծ ո ղ ու թ յ ու ն ն եր ի ձ ե ո ն ար կ մ ա ն ձ ա ն ու ց ու մ ն ս տ ա ն ալ ու ց հ ե տ ո կ ա ր ո ղ ե ք ն եր կ ա յ ա ց ն ե լ լ ս ու մ ն եր ի ա ն ց կ ա ց մ ա ն դ ի մ ու մ, ե թ ե հ ա մ ա ձ ա յ ն չ ե ք: Դ ու ք պ ե տ ք է ք ո ղ ո ք ար կ ե ք գ ո ղ ծ ո ղ ու թ յ ու ն ն եր ի ձ ե ո ն ար կ մ ա ն ձ ա ն ու ց ու մ ն ս տ ա ն ալ ու ց հ ե տ ո 30 օ ղ վ ա ը ն թ ա ց ք ու մ: Ե թ ե տ ա ր ա ծ ք ա յ ի ն կ ե ն տր ո ն ը մ եր ժ ու մ է ձ եր ձ առ ա յ ու թ յ ու ն ն եր ը առ ա ն ց ն ա ի ս ա պ ե ս ձ ա ն ու ց ե լ ու, դ ու ք կ ա ր ո ղ ե ք ա յ ն ու ա մ ե ն ա յ ն ի վ ք ո ղ ո ք ար կ ե լ - ք ո ղ ո ք ար կ մ ա ն հ ա մ ար ձ ե գ ա ն հ ր ա ժ ե շ տ չ է ու ն ե ն ալ գ ո ղ ծ ո ղ ու թ յ ու ն ն եր ի ձ ե ո ն ար կ մ ա ն գ ր ա վ ո ղ ծ ա ն ու ց ու մ: Պ ա ր գ ա պ ե ս լ ր ա ց ր ե ք Ա ն կ ո ղ մ ն ա կ ալ լ ս ու մ ն եր ի ա ն ց կ ա ց մ ա ն դ ի մ ու մ ի ձ և ա թ ու ղ թ ը, ո ղ ը կ ա ր ո ղ ե ք գ տ ն ե լ ա յ ս տ ե ղ <http://www.dds.ca.gov/Forms/FairHearing/DS1805.pdf>:

Լսու մների դիմումի ներկայացում

Լսու մների անցկացման դիմում ներկայացնելու համար
լրացրեք և հետևողարկեք Անկողմնակալ Լսու մների անցկացման
դիմումի ձևաթուղթը, որը տարածքային կենտրոնն ուղարկել է
գործողությունների ձեռնարկման ձեր ծանուցման հետ միասին :
Լսու մների անցկացման ձեր դիմումն ուղարկեք ձեր
տարածքային կենտրոնին : Եթե վստահ չգիտեք ում ուղարկել
այն, ուղարկեք ն՝ ձեր լոկալ տարածքային կենտրոնին, և
Վարչակազմի Լսու մների գրասենյակին 2349 Gateway Oaks Drive, Suite
200, Sacramento, CA 95833 հասցեն վկամաքսով՝ (916) 376-6318
համարին :

Ոչ պաշտոնակատարող հանդիպում

Երբ դուք ներկայացնում եք Անկողմնակալ լսումներին անցկացման դիմումը, դուք ունեք հնարավորություն ընտրել ու անցկացնել ոչ պաշտոնակատարող հանդիպում տարածքային կենտրոնի հետևյալ/կամ միջոցառումների նախքան լսումները: Ոչ պաշտոնակատարող բողոքարկման գործընթացի առաջին քայլն է: Դա հանդիպում է ձեր (և ձեր ներկայացուցչի, եթե ունեք) և տարածքային կենտրոնի ներկայացուցչի միջև: Նպատակն է լուծել խնդիրը կամ առնվազն նվազեցնել խնդրի էությունը լսումներին համար: Մա ձեր հնարավորությունն է հանդիպել ու տարածքային կենտրոնի ադմինիստրատորին և համոզել ու նրան դարձնել ձեզ տարածքային կենտրոնի ծառայությունների համար համապատասխան: Դուք պարտավոր չեք մասնակցել ոչ պաշտոնակատարող, սակայն եթե դուք պահանջեք այն, տարածքային կենտրոնը պետք է կազմակերպի հանդիպումը: Անկողմնակալ լսումներին անցկացման սխեման ներառված է որպես հավելված A:

Ոչ պաշտոնակատարող հանդիպումից հետո 5 օրվա ընթացքում տարածքային կենտրոնի տնօրենը կամ տնօրենին փոխարինող անձը պետք է ձեզ գրավորորոշում ուղարկեն: Գրավոր որոշումը պետք է սահմանի յուրաքանչյուր խնդիր, որը ներկայացված է եղել ոչ պաշտոնակատարող ընթացքում, որոշի յուրաքանչյուր սահմանված խնդրի վերաբերյալ, նշի յուրաքանչյուր որոշումը հիմնավորող փաստերը և մատնանշի այն օրենքները, կանոնակարգերը և քաղաքականությունները, որոնց հիման վրակայացվել է որոշումը: Այն պետք է ձեզ նաև բացատրի, թե ինչպես բողոքարկել որոշումը:

Եթե դուք համաձայնեք ոչ պաշտոնակատարող հանդիպման որոշման հետ, դուք կարող եք հետվերցնել լսումներին ձեր դիմումը՝ լրացնելով տարածքային կենտրոնի տրամադրած "Օանուցում վճռի մասին" ձևաթուղթը: Որոշումն ու ժիմեջ է մտնում 10 օրից՝ տարածքային կենտրոնի կողմից "Օանուցում վճռի մասին" ձևաթուղթն ստանալուց հետո:

Եթե դուք համաձայն չեք ոչ պաշտոնակատարող հանդիպման որոշման հետ, դուք ցույց եք տալիս անհամաձայնություն

շարունակելով նշանակված միջնորդություն կամ լսումներին գործընթացը:

Միջնորդություն

Եթե համաձայն չեք ոչ պաշտոնական որոշման հետ կամ կցանկանայիք հարցի լուծման մեկ այլ հնարավորություն՝ հաջորդ քայլը միջնորդությունն է: Ինչպես դուք, այնպես էլ տարածքային կենտրոնը, կարող եք որոշել չմասնակցել միջնորդությունը: Շատ տարածքային կենտրոններ չեն մասնակցում: Եթե պահանջեք միջնորդություն, իսկ տարածքային կենտրոնը մերժի ձեր պահանջը, ապա հաջորդ քայլը անկողմնակալ լսումներն են:

Միջնորդությունը հանդիպում է, որի ընթացքում անկախ, վերապատրաստված միջնորդը հանդիպում է ձեր և տարածքային կենտրոնի ներկայացուցչի հետ: Այն կայանում է լսումներին անցկացման համար ձեր դիմումի ներկայացումից հետո 30 օրվա ընթացքում: Միջնորդը փորձում է գտնել ընդհանուր հիմնավորում և նոր լուծումներ: Միջնորդը լիազորությունն չունի ստիպելու՝ գալ համաձայնություն: Համաձայնություն գալու դեպքում դուք ստորագրում եք համաձայնագիր, և բողոքարկման գործընթացը դադարում է: Եթե համաձայնություն չեք գալ իս, անցում եք անկողմնակալ լսումների փուլին:

Յուրաքանչյուրը պետք է լրջորեն վերաբերվի միջնորդությունը: Միջնորդությունը լավ գաղափար է, քան ի որ այն ձեզ և տարածքային կենտրոնին տալ իս է համաձայնություն գալու մեկ այլ հնարավորություն: Միջնորդն անկախ է և կփորձի օգնել ձեզ գալ համաձայնություն: Սակայն դա որոշ ժամանակ է պահանջում: Դրանից բացի դուք ոչ ինչ չեք կորցնում: Եթե անգամ միջնորդությունը ձեզ օգուտ չի տալ իս, դուք ավելի շատ եք տեղեկանում տարածքային կենտրոնի գործին: Այդ տեղեկատվությունը կարող է օգտակար լինել ձեր անկողմնակալ լսումների ժամանակ: Եթե կարծում եք, որ համաձայնություն գալու հույս չկա, կարող եք որոշել ՉԴԻՄԵԼ միջնորդությունը (դակոչվում է “հրաժարում”) միջնորդությունից): Սակայն շատ մարդիկ, ովքեր կարծում են, որ համաձայնություն գալու որևէ հույս չկա, գալ իս են համաձայնություն միջնորդություն ընթացքում: Եթե դուք (կամ տարածքային կենտրոնը) հրաժարվում եք միջնորդությունից,

համոզվեք, որ դուք պատրաստվում եք ձեր լուսնային քարտեզը նշանակվել ավելի վաղ, քան եթե գնայիք միջնորդություն:

Հայցեր

Հայցը դիմում է վարչական գործերով դատավորին՝ գործում առկա որևէ խնդրի մասին նախքան լուսնային քարտեզում կայացնելու համար: Հայցի օրինակներ են վաղեմություն Ժամկետի մասին գործող օրենքի հիման վրա գործի դադարեցման կամ դատական ծանուցադրերը չեղարկելու հայցադիմումները:

Վարչական վարույթի մասին օրենքը (Administrative Procedure Act - APA) չի գործում տարածքային կենտրոնի լուսնային համար, սակայն դա օգտակար ուղեցույց է հայցերին՝ արձագանքելու վերաբերյալ: APA-ն կարելի է գտնել այստեղ

<http://www.dgs.ca.gov/oah/GeneralJurisdiction/APAHearings.aspx>:

Անկողմնակալ լուսնային

Բողոքարկման գործընթացի վերջնական քայլը անկողմնակալ լուսնային են: Այն կայանում է ձեր դիմումի ներկայացումից հետո 50 օրվա ընթացքում, քանի դեռ հարգելի պատճառով հետաձգման դիմում չի ներկայացվել: Լուսնային հինգ (5) օրացուցային օր առաջ դուք կտարածքային կենտրոնը պետք է միմյանց ուղարկեք ձեր իրենդեն ապացույցները և վկաների ցուցակը: Տե՛ս Հավելված E-ն իրենդեն ապացույցներին վկաների ցուցակի նմուշի համար: Լուսնային անցկացվում են վարչական հարցերով դատավորի ներկայություն: Լուսնային Ժամանակ տարածքային կենտրոնը պետք է առաջինը ներկայացնի իր գործը: Վարչական գործերով դատավորը լուսնային 10 օր հետո հրապարակում է գրավոր որոշում:

Հետաձգում (Տարկետում)

Ինչպես դուք, այնպես էլ տարածքային կենտրոնը կարող են դիմել լուսնային կամ միջնորդություն ամսաթիվը փոխելու համար: Լուսնային ամսաթիվը հետաձգելու համար դուք ներկայացնում եք "Լուսնային հետաձգման և Ժամկետից հրաժարման հայց": Հայցադիմումի ձևաթուղթը տե՛ս հետևյալ հղումով. <http://www.documents.dgs.ca.gov/oah/forms/DDS RFC Form.pdf>

Ձևաթղթում կա հատված, որտեղ դուք պետք է մեկնաբանեք այն պատճառը, թե ինչու է ձեզ անհրաժեշտ հետազոտել լսումները: Վարչակազմը լսումների գրասենյակը թույլ կտա հետազոտում, եթե ներկայացված լինի "հարգելի պատճառ": Դուք կարող եք կցել նաև ցանկացած փաստաթուղթ, որը կհիմնավորի, թե ինչու է ձեզ անհրաժեշտ հետազոտումը:

Ձևաթուղթը ձեզնից պահանջում է նաև գանգախարել տարածքային կենտրոնի ներկայացուցչին և հարցնել՝ արդյոք նա համաձայն է հետազոտել լսումները: Հատկացված հատվածում դուք պետք է գրեք այն անձի անունն ու հեռախոսահամարը, ում հետ խոսել եք: Այնուհետև ընտրեք՝ արդյոք տվյալ անձը համաձայն է, թե առարկել է լսումների հետազոտմանը: Դուք պետք է հարցնեք տարածքային կենտրոնի ներկայացուցչի ֆաքսի համարը կամ էլ .փոստի հասցեն, որպեսզի լրացված ձևաթուղթն ուղարկեք նրան ստորագրելու համար:

Հայցվորը կամ Հայցվորի լիազոր ներկայացուցիչը պետք է ստորագրեն "Անկողմնակալ լսումների և որոշման մասին Լանթերմանի օրենքով սահմանված հրաժարում ժամկետից" վերնագրով հատվածը: Հետազոտում ստանալու համար դուք պետք է համաձայնեք հրաժարվել լսումների ժամկետներից:

Հիշեք, որ ձևաթուղթը ֆաքսով կամ էլ .փոստով պետք է ուղարկել տարածքային կենտրոնի ներկայացուցչին և խնդրել նրան ստորագրել նշված տեղերում: Լրացնելուց և ստորագրելուց հետո դուք պետք է ձևաթուղթը ֆաքսով ուղարկեք OAH-ի հետևյալ ֆաքսի համարներից որևէ մեկին՝ կախված այն քանից, թե որտեղ են կայանալու լսումները.

- OAH Մակրամենտոն՝ (916) -376-6318
- OAH Լոս Անջելես՝ (916) -376-6395
- OAH Ման Դիեզոն՝ (916) -376-6318
- OAH Օկլեյն՝ (916) -376-6318

Եթե Դուք չունեք բավարար ժամանակ գրավոր հայց ուղարկելու համար, կարող եք փորձել գանգախարել OAH-ին և պահանջել հետազոտում հեռախոսով: Լսումների հետազոտման հայցը ներկայացնելուց հետո կարող եք OAH-ի հետևյալ կայքէջում

ստուգել արդյոք հետաձգում տարամղրվել է, թե ոչ .
<http://www.dgs.ca.gov/oah/GeneralJurisdiction/Continuances.aspx>

Ձեզ անհրաժեշտ կլի ինի մուտքագրել OAH-ի տրամադրած գործի համարը՝ որոնում կատարելու համար:

Թարգմանիչներ

Եթե դուք կամ որևէ վկան ունի սուր դոթարգմանություն կամ լեզվակա թարգմանչի կարիք, անմիջապես կապվեք OAH-ին, որպեսզի հնարավոր լինի ձեզ տրամադրել անվճար լիցենզավորված թարգմանիչ:

Լսումների վայրի մատչելիություն

Լսումների վայրերը պետք է մատչելի լինեն հաշմանդամ անձանց համար: Դուք պետք է OAH-ի ցնախապես պարզեք վայրի մատչելիությունը՝ դրանում համոզված լինելու համար: Եթե հաշմանդամությունն անցող անձանց պահանջվում է որոշամիտ կացարան լսումներին ներկայանալու համար, հնարավորինս շուտ կապվեք OAH-ի հետ, որպեսզի հնարավոր լինի կազմակերպել կացարանի հարցը:

Այլ դատավորի քննություն

Ոչ բոլոր դատավորներն են նույնը, և դուք պետք է ճանաչեք ձեր դատավորին նախքան լսումները: Դուք կարող եք ունենալ այլ դատավոր, եթե ձեզ հասկացված դատավորն ունենա կողմնակալություն կատարելու կամ շահագրգռվածություն ունենալու պատմություն: Դակարող եք անել ներկայացնելով դատավորի քննարկման հայց: Բացարկելու հայցին մուշր գետեղված է հավելված C-ում:

Ձեր գործին կցված դատավորի մասին տեղեկատվություն համար մուտք գործեք OAH-ի կայքէջ

<http://www.dgs.ca.gov/oah/GeneralJurisdiction/Calendar.aspx> հասցենով

(ընդհանուր իրավասություն օրացույց) և մուտքագրեք ձեր գործի համարը: Դատավորը կկցվի լսումներին ամսաթվին մոտ ժամկետում: Այնուհետև, անցեք

<http://www.dgs.ca.gov/oah/DDS Hearings/DDS Decisions.aspx> հղումով և

մուտքագրեք դատավորի անունը: Դուք կտեսնեք այն գործերի ցանկը, որոնց վերաբերյալ տվյալ դատավորը որոշում է

կայացրել: Կարդացեք գործերից միքանիսի մասին և որոշեք՝
արդյոք սահե՞նց այն դատավորն է, ով կցանկանայ իք, որ որոշուի
կայացնել ձեր գործի վերաբերյալ: Եթե ոչ, ուրեմն
նե՞րկայացրեք դատավորի բացարկման հայց: Պարզապես ձեր
տեղեկությունների բացարկման հայցը փոստով կամ ֆաքսով
ուղարկեք ՕԱԿ-ին: Եթե դուք ՕԱԿ-ից լուր չստանաք այն մասին՝
արդյոք նոր դատավոր տրամադրվել է, թե ոչ, ապա նախքան
լսումները գանգահարեք ՕԱԿ-ին՝ ձեր պահանջի ելքը որոշելու
համար: Սովորաբար դիմումը բավարարվում է:

Գլ ու խ 5 – Նախապատրաստումը և ումնեքին

Ձեր իրավական փաստարկի սահմանումը

Ձեր իրավական փաստարկն այն օրենքն է, որի վրահիմնվում էք՝ սահմանելու տարածքային կենտրոնի ծառայություններին համարձեք համապատասխանությունը, ինչպես նաև այն փաստերը, որոնք հիմնավորում են ձեր բողոքը: Ձեր իրավական փաստարկը պատրաստելու համար.

- Ուսումնասիրեք տարածքային կենտրոնի համապատասխանությունը վերաբերող օրենքը: Համապատասխան օրենքը կարելի է գտնել Հավելված F-ում:
- Որոնեք և կարդացեք նախորդ Անկողմնակալ և ումնեքի որոշումները հետևյալ հղումով.
<http://www.dgs.ca.gov/oah/DDS Hearings/DDS Decisions.aspx>:

Ապացույցները հավաքում

Ապացույցները բաղկացած են այն փաստերից, որոնք հիմնավորում են ձեր բողոքը: Դուք պետք է հավաքեք բոլոր այն գրավոր ապացույցները, որոնք հիմնավորում են ձեր իրավական փաստարկը: Ապացույցներին որոշ օրինակներ կարող են լինել գոյություն ունեցող փաստաթղթերն ու հաշվետվությունները: Դուք պետք է փնտրեք նաև ձեր անձնական փաստաթղթերում: Դուք հնարավոր է նաև ցանկանաք խնդրել ընտանիքի անդամներին և գործին մոտ կանգնած ոքսել մեկին՝ օգնել ձեզ ստանալ այն յուրաքանչյուր փաստաթղթի պատճեն, որը կարող է անգամ ամենահեռու առնչություն ունենա: Հիմնավորելիս նաև համարդու կարող եք պահանջել փաստաթղթեր դպրոցներից, բժշկներից և պետական մարմիններից, եթե դրանք կարող են պարունակել տեղեկատվություն ձեր մասին: Դուք պետք է ձեռք բերեք անգամ ամենահեռու առնչություն ունեցող յուրաքանչյուր փաստաթղթի պատճեն: Մի՛ սպասեք փաստաթղթերը վերցնելու համար: Փաստաթղթերի հավաքումը հաճախավ էլի էրկար է ժամանակ է պահանջում, քան դուք նախատեսում եք: Դրանք կօգնեն ձեզ հասկանալ, թե ձեզ ինչ լրացուցիչ տեղեկատվություն պետք կլինի ապահովության համար և այս գործում որտեղ կարող են խնդիրներ լինել հայտգալ: Կարդացե՛ք ձեր ունեցած յուրաքանչյուր փաստաթուղթը: Դուք կարող եք սկսել որոշել, թե որ փաստաթղթերը կլինեն կարևոր ապացույցներ, սակայն դեմի՛ նետեք մյուս փաստաթղթերը:

Հաճախ դուք չեք իմանա, թե որ փաստաթղթերն են կարևոր, քանի որ դեռ փորձագետը չի ուսումնասիրել ամեն ինչ:

Ձեր գործին առնչվող տեղեկություններն ենք մասը կլինի փաստաթղթերի կամ հաշվետվություններն ենք տեսնում: Տարածքային կենտրոնից խնդրեք ձեր գործի թղթապանակի պատճեն: Դուք իրավունք ունեք տեսնել ու Տարածքային կենտրոնի ձեր գործի թղթապանակի բոլոր փաստաթղթերը՝ ներառյալ այն նյութերը, որոնք Տարածքային կենտրոնն ստացել է արտաքին մարմիններից կամ անհատներին: Տարածքային կենտրոնը պետք է ձեզ տրամադրի ձեր նյութերից օգտվելու հնարավորություն [դրանք](#)¹⁴ տեսնելու համար ձեր գրավոր կամ բանավոր պահանջից հետո երեք աշխատանքային օրվա ընթացքում: Եթե ցանկանաք, Տարածքային կենտրոնը պետք է օգնի ձեզ նաև հասկանալ ձեր նյութերը:

Դուք կարող եք որևէ գործակալ ու թյանը կանչել դատարան՝ ձեր լուսումնաբերական նյութեր պատրաստելու համար: Փաստաթղթերով դատարանն երկայնակ ու ծանուցումը գործակալ ու թյանը պարտավորեցնում է բերել իրենց ունեցած նյութերը և դատարանին հավաստիացնել, որ փաստաթղթերը կամ նյութերը փոփոխված չեն: Գործակալ ու թյանը կարող է հաստատել սահայ տարարագրով կամ ուղղակի վկայ ու թյամբ, ինչպես որ դուք պահանջեք: Դատարան կանչելու ծանուցման ձևը կարելի է գտնել հետևյալ հղումով՝ <http://www.documents.dgs.ca.gov/oah/forms/oah1-subpoena.pdf#search=subpoena%20Form&view=FitH&pagemode=none>:

Ձեր փաստաթղթերն ունենալուց հետո մի թղթի մեջ տեղով գիծ գծեք և մի կողմում թվարկեք ձեր ունեցած փաստերն ու ապացույցները, իսկ մյուս կողմում՝ տարածքային կենտրոնի ունեցած փաստերն ու ապացույցները: Սակօգնի ձեզ տեսնելու, թե որտեղ ձեզ անհրաժեշտ կլինեն ապացույցներ՝ տարածքային կենտրոնի ապացույցներին առարկելու համար: Արդեն առկա փաստաթղթերից բացի ձեզ կարող է անհրաժեշտ լինել ձեռք բերել ձեր գործին

---

¹⁴ Welf. & Inst. Code, Բաժիններ 4725-4729: [“Վերադառնալ հիմնական փաստաթուղթ”](#)

օգնող լրացուցիչ փաստաթղթային ապացույցներ, ինչպիսիք են փորձագետի վերլուծական հաշվետվությունները:

Ի՞նչ են գնահատում մները

Գնահատումներն առաջարկում են ֆորմալ ճանապարհ բնավորություն զծերը, ունակությունները, զգացմունքները, ախտանիշները և այլ հոգեբանական դրսևորումները ստանդարտացված ստուգման կիրառման և գործողություններին միջոցով վերլուծելու և դասակարգելու համար: Անձի բնութագրի և զգայական պահվածքը գնահատելուց բացի հետազոտումը կարող է գնահատել ուղեղի աշխատանքը մտավոր կարողություններին, հիշողություն, խոսքի, ընկալման, կենտրոնացման և ուշադրություն և շարժողական ու զգայական ֆունկցիաների բնագավառներում:

Ո՞րն է գնահատման նպատակը

Ֆորմալ գնահատումը, որը սովորաբար ներառում է հետազոտումը, օգտագործվում է տարբեր հիվանդություններին ախտորոշման կամ բացառման համար: Գնահատումները թույլ են տալիս ավելի խորը հասկանալ այն խնդիրները, որոնք սովորական բուժման կամ բժշկի այցելություններին ընթացքում չեն կարող հայտնաբերվել: Դրանք նաև օգնում են սահմանել ուժեղ և թույլ կողմերը, օժանդակել ախտորոշիչ որոշումներին կայացմանը և պլանավորել բուժումը:

Ի՞նչ ու է ձեզ անհրաժեշտ գնահատում տարածքային կենտրոնի համապատասխանություն համար

Ձեզ անհրաժեշտ է գնահատում՝ ապացուցելու, որ դուք ունեք զարգացման հաշմանդամություն, որը հնարավոր է որակի ձեզ որպես համապատասխան տարածքային կենտրոնի ծառայություններին համար: Գնահատումը ձեր ապացույցների մեծ մասն է կազմում: Գնահատումը պետք է որոշի, արդյոք դուք իրավական չափանիշներով ունեք զարգացման հաշմանդամություն և արդյոք այդ հաշմանդամությունը "ծանր հաշմանդամություն" է համարվում, և պետք է սահմանի այդ որոշումը կայացնելու համար օգտագործվելիք հետազոտումները:

Ի՞նչ պիսիք է գնահատման գործընթացը

Գնահատման գործընթացը կարող է ներառել գրանցված տվյալները վերանայումը, լայնածավալ հարցազրույցներ և ձեռնարկներ կամ ինտերվյուներ հետ, գնահատողի այլ մասնագետներին հետունեցած դիտարկումները, ինքնուրույն լրացվող սուբյեկտիվ հարցաշարեր և դեմ-առ-դեմ ստուգում օբյեկտիվ թեստերով: Գնահատման ենթակա ինդիկատորները հիման վրա փորձագետն ընտրում է համապատասխան միջոցներ: Գնահատումը ներառում է նաև հաշվետվություն յան կազմում: Գնահատման հաշվետվությունը պետք է իդեալական դեպքում պարունակի հետևյալ կատեգորիաները. ուղղորդիչ աղբյուրը, նախնական տեղեկատվություն (ուսումնասիրված հաշվետվություններ, հարցազրույցներ և այլն), վարքագծի դիտարկումներ ստուգման ընթացքում, ստուգման արդյունքները ամփոփումը (այդ թվում, որտեղ որ համապատասխան է մտավոր աշխատանքը, ուշադրությունը և կենտրոնացումը, լսողական խոսքային ընկալումը, շարժողական կարողությունները, խոսքը, հիշողությունը, ներկայիս զգացմունքային վիճակը): Այն պետք է նաև ներառի փոփոխումների տպավորությունները և որ ամենակարևորն է՝ բաժին, որն ամփոփում է ամենինչ և նկարագրում, թե ինչու է հոգեբանը կատարել իր այդ եզրակացությունները:

Ո՞վ է իրականացնում գնահատումը

Տարածքային կենտրոնի համապատասխանություն գնահատման նպատակով շատ արդյունավետ կլինի լիցենզավորված հոգեբանի կամ նեյրոհոգեբանի ծառայություններին օգտվելը: Դուք պետք է նաև համոզվեք, որ փորձագետը կարող է որպես վկայություն ներկայացնել գնահատման արդյունքները, քանի որ գնահատման հաշվետվությունը չվկայություններն են և չեն լսումնասիրվող սպացույցը կլինի:

Ի՞նչ պե՛տք է գնահատումը սահմանի ծանր հաշման դամբարանում

"Օանր հաշման դամբարանում" որոշելու համար գնահատումը պետք է սահմանի՝ արդյոք կենսագործունեության հետևյալ երեք կամ ավելի հիմնական բնագավառներում առկա են սահմանափակումներ. ռեցեպտիվ և էքսպրեսիվ խոսք, սովորելու ընդունակություն, ինքնասպասարկում, շարժումներ, ինքնակարգավորում, ինքնուրույն կենսակերպավորելու

կարողությունն և տնտեսական ինքնապահովում: Գնահատումը պետք է թվարկի ծանր հաշմանդամությունը անյուրաքանչյուր ուղորտը և այնուհետև բացատրի, թե ինչպես է քննարկում համապատասխանում յուրաքանչյուր ուղորտին, որին դուք իրականում համապատասխանում եք: Օգտակար կլինի, եթե գնահատողը կարողանանա թվարկել առկա ապացույցները, որոնք ցույց են տալիս, թե ինչպես է քննարկում համապատասխանում ծանր հաշմանդամություն ուղորտին: Օրինակ ինքնակարգավորման համար գնահատողը կարող է նկարագրել, թե ինչպես կարգավորման ուղորտում ինչպիսին է ձեր հաշմանդամությունը դրսևորվում, և հետո թվարկի դացույց տվող երեք փաստաթուղթ:

Ինչ թեստեր են օգտագործվում գնահատման րնթացքում

Կան մի քանի տարբեր թեստեր, որոնք կարող են օգտագործվել թե՛ վերբալ, թե՛ ոչ վերբալ մտավոր աշխատանքը որոշելու համար: Կան նաև հատուկ թեստեր, որոնք օգնում են Աուտիզմի սպեկտրի խանգարման (Autism Spectrum Disorder - ASD) ախտորոշումը նշանակելիս: Դուք պետք է գնահատումն անցկացնող փորձագետի հետ խոսեք այն մասին, թե ինչ թեստեր են նրանք օգտագործում ինչու:

Ի՞նչ է պատահում, եթե գնահատումը ներառում է այնպիսի տեղեկատվություն, որը չի օգնում իմ համապատասխանությունը

Հնարավոր է, որ դուք ունենաք այնպիսի տեղեկատվություն կամ թեստի արդյունքներ, որոնք պարզվի, որ չեն օգնում տարածքային կենտրոնի համապատասխանությունը: Դա կոչվում է անբարենպաստ ապացույց: Դուք չպետք է անտեսեք այդ ապացույցը, եթե այն հասանելի է տարածքային կենտրոնին: Փոխարենը, դուք պետք է խորհրդակցեք փորձագետի հետ և տարհարցեր անբարենպաստ ապացույցի վերաբերյալ: Դուք պետք է խնդրեք փորձագետին բացատրել, թե անբարենպաստ ապացույցն ինչպես կվնասի գործին և արդյոք այն կվնասի այնքան, որ դուք չպետք է ներկայանաք լուրմներին: Դուք պետք է հարցնեք փորձագետին արդյոք ապացույցը կարող է մեկնաբանվել այնպես, որ այն չվնասի գործին: Օրինակ արդյո՞ք ձեր փորձագետն ունի այլ կարծիք անբարենպաստ տեղեկություն վերաբերյալ: Արդյո՞ք անբարենպաստ տեղեկությունը մեկ այլ գնահատողի կողմից սխալ է մեկնաբանվել: Արդյո՞ք

անբարենպաստ տեղեկությունները համահունչ է
ձեր ունեցած նրա է այլ տեղեկություն հետ: Շատ գործեր
ունենում են նորոշ տեսակի անբարենպաստ փաստեր: Ինչևէ, դուք
պետք է փորձեք կանխատեսել տարածքային կենտրոնի
փաստարկներն այսպիսի անբարենպաստ փաստերի վերաբերյալ և
այնուհետև օգտագործեք ձեր փորձագետին՝ դրանք առարկելու
համար:

*Տե՛ս Գնահատման ուղեցույցը (Հավելված B), որը մանրամասն
կտեղեկացնի, թե ինչ պետք է փորձագետը ներառի տարածքային
կենտրոնի համապատասխան ուղեցույցում վերաբերյալ իր գնահատման
մեջ:*

Նամակներ

Մասնագետներին ձեզ ճանաչող այլ անձանց նամակները կարող
են օգտակար լինել: Նամակներին չի տրվի այն նույն կշիռը,
ինչ կենդանի վկայի բանավոր վկայությունը, սակայն դրանք
հաշվի կառնվեն և ընդունելի են վարչական և ուսումնական համար:
Դրանք պարզ և ըմբռնելի միջոցներ են վկայություն միջոցով
ձեր ներկայացրած փաստերի հիմնավորման համար: Ձեր
փորձագետը կարող է անդրադարձնալ դրանց և դրանցից
եզրահանգ ուսումնական կատարել:

Վկաներ

Ձեր վկաները ձեր գործի սիրտն են: Փաստաթղթերը կարևոր են,
սակայն նորոշ գործեր հնարավոր է շահել կամ տանուլ տալ
փաստաթղթային ապացույցների հետևանքով: Այդ գործերը
սովորաբար փորձագետներին մասնակցություն ամբեն լինում: Որոշ
գործեր կարելի է շահել միայն փորձագետի վկայությունով,
սակայն ոչ մեկը հնարավոր չի շահել առանց ևս վերաբերյալ տակ
վկայություն: Հիշե՛ք, Տարածքային կենտրոնը մտադիր է
ունենալ փորձագետ-վկայ այնպիսի վկայություն, որը
կհիմնավորի, որ դուք համապատասխան չեք: Այդ պաճառով ձեզ
անհրաժեշտ է փորձագետ, ով վկայություն կհաստատի, որ *դուք*
համապատասխան եք: Վկայություն որակը, որ կարող էք ապահովել
ձեր փորձագետից, ձեր գործի ելքի համար կլինի կրիտիկական
փաստ: Միևնույն ժամանակ մի թերագնահատեք ոչ իրավաբանի կամ
այլ ոչ փորձագետի վկայություն արժեքը: Նրանց
վկայությունները տրամադրում են խիստ կարևոր

տեղեկատվություն, որը ձեր փորձագետը չէր իմանաիր սեփական դիտարկումներից: Նրանք կարող են ներկայացնել դեպքերի ժամանակագրություն և տրամադրել գործնական տեսակետներ մասին: Քանի որ "նշ-մասնագետ" վկաներին հաճախ շատ քիչ ու շատ քիչ թյուր է դարձվում, մենք սկսենք նրանցից:

Ոչ-մասնագետ վկաներ

Ոչ-մասնագետ վկաները կարող են զգալ իրենք արել ավելի ձեր ներկայացրած գործը: Այս վկաները մի քանի են, որ դուք ունեք, իսկ Տարածքային կենտրոնը ոչ: Քանի որ ոչ-մասնագետ վկաները վկայություն են տալիս ձեր մասին իրենց իմացած փաստերի վերաբերյալ, մտածեք այն մասին, թե ով է լավագույնս ճանաչում ձեզ: Ընտանիքի անդամները սովորաբար լավ ընտրություն են, ինչպես նաև ներկայիս կամ նախկին ուսուցիչները կամ գործատուները: Ընտրե՛ք այն պիսի ոչ-մասնագետ վկաներ, ովքեր օբյեկտիվ և անշահախնդիր կլինեն վարչական գործերով դատավորի առջև: Գործերի ընթացքը հաճախ զգալ իրենք արել ավելում է ձեր ներկայացրած սովորական և ոչ-մասնագետ վկաների միջոցով: Այսպիսի վկաները մի քանի են, որ դուք ունեք, իսկ Տարածքային կենտրոնը ոչ: Դուք երկուսի էլ կունենաք վկաներ, սակայն միայն ձեր կողմը կունենա գործնական, իրատեսակական տեղեկություններ և պատմություններ, որոնք կարող են տրամադրել ձեզ լավ ճանաչող միայն ոչ մասնագետ վկաները: Այդ պատճառով առաջին հարցերից մեկը, որ դուք պետք է տաք այն անձին, ով լավագույնս ճանաչում է ձեզ, հավանաբար ծնողին կամ ընտանիքի մեկ այլ անդամին, այն է, որ նա թվարկի բոլոր պոտենցիալ ոչ-մասնագետ և փորձագետ վկաներին: Օգտակար կլինի, եթե նրանք կարողանան ներկայացնել օբյեկտիվություն որոշակի աստիճան, օր. չլինեն ծնողներին ընկերները: Ինչևէ, դամի անշահախնդրե՛ն պարտադիր չէ: Վարչական գործերով դատավորները ոչ-մասնագետ վկաներից հաճախ պահանջում են մեծ չափով ճշմարտացիություն: Այսպիսի վկաներ գտնելը հաճախ մեծ ջանքեր և հավանականորեն հաջողություն է պահանջում: Սակայն այդ ջանքերն արդարացված են:

Ոչ-մասնագետ վկայի վկայությունը կարող է օգտագործվել ձեր փորձագետի կողմից որպես իր եզրակացություն հիմք և կարող է հաստատել ձեր փորձագետի եզրակացությունը: Եթե թեստի արդյունքները ենթադրում են, որ դուք նոր առաջադրանքներ

յ ու ր ա գ ն է լ ու կ ամ տեղեկատվ ու թյ ու ն ը հ ի շ է լ ու հ ե տ կ ապվ ած
դ ժ վ ա ր ու թյ ու ն ու ն է ք , ձ ե գ ճ ա ն ա չ ո ղ վ կ ան ի վ ի ճ ա կ ի կ լ ի ն ի
ն ե ր կ ա յ ա գ ն է լ պ ա տ մ ու թյ ու ն ն է ր , ո ր ո ն ք պ ա տ կ ե ր ա վ ո ր
կ ն ե ր կ ա յ ա գ ն է ն ա յ ս ի ն դ ի ր ը : Ձ ե գ գ ո ր ծ ն ա կ ան հ մ տ ու թյ ու ն ն է ր
ս ո վ ո ր ե գ ն է լ ու մ ա ս ի ն պ ա տ մ ու թյ ու ն ն է ր ը , օ ր ի ն ա կ ի ն չ ա կ ե ս
գ ո ր ծ ա ր կ է լ DVD ն վ ա գ ա ր կ ի չ ը կ ամ թ խ է լ ի մ ո ր ե ղ է ն , հ ա ճ ա ի ս
լ ա վ ա գ ու յ ն ս ր ա գ ա հ ա յ տ ու մ է ն ա մ է ն ի ն չ : Ա ր դ յ ո ք դ ու ք կ ա ր ո ղ
է ք գ ն ու մ կ ա տ ա ր է լ և հ ա ս կ ան ալ ո ր ք ան մ ան ր ա դ ր ա մ ա կ ե տ ք է
ս տ ան ալ : Ա ր դ յ ո ք դ ու ք հ ի շ ու մ է ք , թ ե ա ու ս ր ի կ է ն ս ր ո ն ու մ
ո ր տ ե ղ է կ ա յ ան վ ա ծ ա վ տ ո մ է ք է ն ան կ ամ գ ի տ ե ք , թ ե ի ն չ ա կ ե ս ա պ ա հ ո վ
կ ե ր ա դ վ հ ա ս ն է լ մ ո տ ա կ ա ի ան ու թ : Ձ ե ր ո չ -մ ա ս ն ա գ է տ վ կ ա յ ի
ա ո ա ջ ա դ ր ան ք ն է պ ա տ մ է լ պ ա տ մ ու թյ ու ն ն է ր , ո ր ո ն ք ձ ե գ կ ր կ ի ն
վ ե ր ա կ է ն դ ան ա գ ն ու մ է ն , ո ր ո ն ք գ ու յ գ է ն տ ալ ի ս ա յ ն ի ր ա կ ան
դ ժ վ ա ր ու թյ ու ն ն է ր ը , ո ր ո ն ք դ ու ք ու ն է ն ու մ է ք գ ո ր ծ ե ր
կ ա տ ա ր է լ ի ս , ո ր ո ն ք շ ա տ մ ա ր դ կ ան գ հ ա մ ա ր հ ա ս ա ր ա կ մ ի ր ան է ն :

Ո ր ո շ մ ա ս ն ա գ է տ ն է ր , օ ր ի ն ա կ ու ս ու գ ի չ ն է ր ը , ի ն ա մ ք ի
կ է ն ս ր ո ն ն է ր ի օ ա կ ե ր ա տ ո ր ն է ր ը կ ամ մ ա ս ն ա գ ի տ ա կ ան ծ ր ա գ ր ե ր ի
դ ա ս ը ն թ ա գ ա վ ա ր ն է ր ը կ ա ր ո ղ է ն ա յ ս ա ի ս ի գ ո ր ծ ե ր ու մ լ ի ն է լ
ի ն չ ա կ ե ս փ ո ր ձ ա գ է տ , ա յ ն ա կ ե ս է լ ո չ -մ ա ս ն ա գ է տ վ կ ա : Ն ր ան ք
փ ո ր ձ ա գ է տ ն է ր չ է ն ա յ ն ի մ ա ս տ ո վ , ի ն չ ա կ ե ս օ ր ի ն ա կ
լ ի գ է ն գ ա վ ո ր վ ա ծ հ ո գ է ք ան ն է , ք ան ի ո ր ն ր ան ք չ է ն կ ա ր ո ղ
ս ր ա մ ա դ ր է լ օ ր ի ն ա կ է գ ր ա կ ա գ ու թյ ու ն ձ ե ր ա ի ս տ ո ր ո շ մ ան
վ ե ր ա ք ե ր յ ալ : Ն ր ան ք կ ա ր ո ղ է ն ն ե ր կ ա յ ա գ ն է լ մ է ծ ա ծ ա վ ալ
տ ե ղ ե կ ու թյ ու ն ն է ր ա դ ա պ տ ի վ հ մ տ ու թյ ու ն ն է ր ի , ս ո վ ո ր ե լ ու
ա ո ան ձ ն ա հ ա տ կ ու թյ ու ն ն է ր ի և կ ա ր ի ք ն է ր ի մ ա ս ի ն : "Բ ու ժ մ ան
կ ա ր ի ք ն է ր ը " հ ա ր գ ի վ ե ր ա ք ե ր յ ալ ա յ ս ան ձ ի ն ք կ ա ր ո ղ է ն ի
վ ի ճ ա կ ի լ ի ն է լ ս ր ա մ ա դ ր է լ կ ա ր ծ ի ք , է թ ե ն ր ան ք ու ն է ն մ տ ա վ ո ր
հ ա շ մ ան դ ա մ ու թյ ա մ ք ե ր ե ի ան է ր ի ն կ ամ մ է ծ ա հ ա ս ա կ ն է ր ի ն
ու ս ու գ ան է լ ու հ ա տ ու կ փ ո ր ձ , մ ա ս ն ա գ ի տ ա կ ան կ ա ր ո ղ ու թյ ու ն
կ ամ վ ե ր ա պ ա տ ր ա ս տ ու մ :

Փ ո ր ձ ա գ է տ վ կ ան է ր

Ձ ե ր փ ո ր ձ ա գ է տ -վ կ ան ա կ ե տ ք է ճ ա ն ա չ ի ձ ե գ ի ր մ ա ս ն ա գ ի տ ա կ ան
ի ր ա վ ա ս ու թյ ան շ ր ջ ան ա կ ու մ : Դ ա ա յ ն շ ր ջ ան ա կ ն է , ո ր ու մ ն ա
կ ա ր ո ղ է վ կ ա յ ու թյ ու ն ն է ր տ ալ ի ր է գ ր ա կ ա գ ու թյ ու ն ն է ր ի , ա յ լ
ո չ ա ք ա ր գ ա պ ե ս ա յ ն փ ա ս տ ե ր ի վ ե ր ա ք ե ր յ ալ , ո ր ո ն ք ն ա գ ի տ ի ձ ե ր
մ ա ս ի ն : Օ ր ի ն ա կ ձ ե ր հ ա տ ու կ կ ր թ ու թյ ան ու ս ու գ ի չ ը կ ճ ա ն ա չ ի
ձ ե գ դ ա ս ա ր ան ա յ ի ն մ ի ջ ա վ ա յ ր ի գ , կ ամ հ ո գ է ք ան ը կ ճ ա ն ա չ ի ձ ե գ
ձ ե գ գ ն ա հ ա տ է լ ու ը ն թ ա գ ք ու մ : Ե թ ե դ ու ք կ ա տ ա ր ու մ է ք

ընտրությունն անմիջապես, օրինակ երկու հոգեբաններին, հաշվի առնելով, թե նրանցից ովն է ավելի մեծ փորձառությունը և ձեր գործի թեմայի վերաբերյալ, ով ավելի ազդեցիկ կներկայանալ սույն երի ժամանակն ու վարձիքը կօգնի ձեր փաստարկին ամենաշատը:

Պարտադիր չէ, որ վկան ունենա դոկտորական (Ph.D.) ստիճան փորձագետ լինելու համար: Փորձագետը պարզապես մի անձ է, ով կրթություն, փորձի կամ վերապատրաստման շնորհիվ ունի բավարար կարողություններ օգնելու դատավորին հասկանալ գործի փաստերը և գալ որոշման: Փորձագետները վկայություն ժամանակ կարող են հայտնել եզրակացություններ: Սովորաբար ոչ-մասնագետ վկաները չեն կարող, նրանք կարող են միայն հիմնվել փաստերի վրա: Օրինակ սովորական կրթություն ուսուցիչը կարող է հայտնել կարծիք երեխայի սովորելու կարիքներին բնույթի վերաբերյալ: Եթե սովորական կրթություն ուսուցիչը դասարանում ունի մտավոր հաշման դամախոսություն ունեցող բազմաթիվ երեխաներ, նա կարող է ի վիճակի լինել հայտնելու "փորձագիտական" կարծիքայն մասին, արդյոք անհրաժեշտ է երեխային նկատմամբ ցուցաբերել մտավոր հաշման դամախոսություն ունեցող երեխայի համար նախատեսված ուսուցողական մոտեցումներ, թե ոչ: Հատուկ կրթություն ուսուցիչը, ով կարող է ունենալ լրացուցիչ վերապատրաստում և փորձ, շատ ավելի հավանական է, որ ի վիճակի լինի հայտնել փորձագիտական եզրակացություն համապատասխան ության գործի վերաբերյալ, քան ընդհանուր կրթություն ուսուցիչը: Այլ անձինք, ովքեր կարող են ի վիճակի լինել տալու "փորձագիտական" վկայություն ձեր գործի որոշման պետքերի վերաբերյալ, հոգեբաններն են, բժիշկները, ֆիզիոթերապևտները, մասնագիտական հիվանդություններին զօնվ բժիշկները, լոգոպեդները, դատապաշտպանները, հոգեկան առողջություն մասնագետները, վարքագծի մասնագետները, խնամքի կենտրոններին օպերատորները, Տնային պայմաններում աջակցման ծառայություններին (In-Home Supportive Services - IHSS) աշխատողները, ցերեկային խնամքի ծրագրերին անձնակազմի աշխատակիցները և այլն:

Համապատասխան ության գործերում ներգրավված շատ փորձագետներ հոգեբաններ կամ հոգեբույժներ են: Հոգեբանությունը և հոգեբուժությունը ոչ ճշգրիտ

գիտություններ են: Համաձայն DSM-5-ի նախագրող 2-րդ ակնհայտ արտաբերության, էջ 25:

Եթե DSM-5-ի կատեգորիաները, չափորոշիչները և տեքստային նկարագրողությունները կիրառվում են նոստալիան նպատակներով, առկա է այն վտանգը, որ ախտորոշման տեղեկատվության օգտագործումը կչարաշահվի կամ սխալ կհասկացվի: Այս վտանգներն առաջանում են օրենքի հետևանքով ապավանհ խիստ մտահոգիչ հարցերի և կլինիկական ախտորոշման մեջ պարունակվող տեղեկատվության միջև եղած անհամապատասխանության հետևանքով: Շատ իրավիճակներում DSM-5-ի հնգեկան խանգարման կլինիկական ախտորոշումը...չի ենթադրում, որ այդպիսի հիվանդությունը ամբողջովին արտաքին վտանգարման առկայությունը իրավական չափորոշիչը կամ հատուկ իրավական ստանդարտը...Վերջինի համար սովորաբար անհրաժեշտ է լինում DSM-5-ի ախտորոշման մեջ պարունակվող ընթացիկ արձանագրության և նախնական կարողությունների վերաբերյալ, և թե ինչպես են այս անկարողություններն անհանդիմանելի և անկարողություններն անհանդիմանելի վրա:

Առանձին դեպքում կարող է կարևոր լինել վարչական գործերով նոստալիան հիշեցնելը, որ ախտորոշումը հաճախ քաղցր է վիճարկման համար: Անվագն դուք պետք է հիշեք այդ մասին: Դուք հաճախ կբախվեք երկու փորձագետների այնպիսի վկայություններին, որոնք տրամագծորեն հակասական են:

Փորձագետին, հատուկ վերապատրաստման, մասնագիտական կարողություններին և փորձի շնորհիվ, թույլ է տրվում արտահայտել կարծիք իր մասնագիտական իրավասության շրջանակում: Կլինիկական հնգեկանը կարող է առաջարկել կարծիք այն մասին, արդյոք տվյալ անձնին մտավոր հաշմանդամություն, առտիզմի սպեկտրի խանգարում, թե գուցե հնգեկանական խանգարում: Հնգեկանին թույլ չի տրվում ախտորոշել ուղեղային կաթված - քանի որ դա բժշկական ախտորոշում է - փոխարենը ձեր փորձագետը պետք է լինի բժշկագիտության բժիշկ (MD): Վարչական գործերով նոստալիան փորձագետի եզրակացությունը կհամարի շատ թեքիչ

ծանրակշիռ՝ կախված նրամասնագիտական կարողությունների աստիճանից, փաստերի նորոշումը նյութական նրբությունների մացություններից: Օրինակ բժշկագիտությունը բժիշկները կարող են տեսնել կապեա ախտորոշել մտավոր հաշմանդամությունը, սակայն շատերը չեն տեսնում դասնելու խորը գիտելիքներ կամ փորձ: Մտավոր հաշմանդամություն կամ 5-րդ կարգի գործում MD-ի, որպես ձեռնարկի մասնական փորձագետի վրահույս դնելիս հավանական է, որ անհաշողություն կունենաք:

Փորձագետի կարծիքը լավ է միայն այն դեպքում, եթե հիմքը, որի վրա այն կառուցված է, նույնպես լավն է: Հիմքը կազմված է նրանուցած տեղեկատվությունից, որն ստացվում է գոյություն ունեցող փաստաթղթերի ուսումնասիրումից, հարցազրույցների անցկացումից և թեստերի անցկացումից: Ձեր առաջադրանքն է՝ համոզվել, որ ձեր փորձագետը տեսել է բոլոր փաստաթղթերը, կապեա ունեցել բոլոր այն մարդկանց հետ, ում դուք կարող եք գտնել, ովքեր ունեն կարևոր տեղեկատվություն, որի վրա կարելի է հիմնվել, և ունեցել է ժամանակ և հնարավորություններ կարծիքով անհրաժեշտ թեստերն անցկացնելու համար: Ոչինչ չի կարող այնքան շատ վնասել ձեր գործին, որքան այն, որ ձեր փորձագետը խաչաձև հարցման ժամանակ առաջին անգամ բախվի մի տեղեկատվություն հետ, ինչպիսին օրինակ ոչ օգտակար բացահայտումներով փաստաթղթերն է: *[Գործնական հուշում. կարող է լինել միտում՝ չհանձնել վատնյութերը: Դիմադրեք դրան: Լավ փորձագետը ոչ օգտակար փաստերի հետ կվարվի երկու տարբերակներից մեկով: Նա կբացատրի ձեզ, թե ինչու փաստերն անկախաձեռն ինչից այդքան վատը չեն կամ կհամաձայնի, որ դրանք վնասում են ձեր գործին և կօգնի ձեզ որոշել արդյոք արժե շարունակել, թե ոչ:]*

Դուք պետք է ինվիստիցիոն հիմնվեք ձեր փորձագետի վրա՝ որոշելու ինչպես ներկայացնել առանձին գործը: Ձեր նախնական առաջադրանքը կլինի ձեր կարողացածի չափի ստակաբացատրել գործի բաղադրիչները: Մի՛ սպասեք, որ նա կիմանա, թե ինչ է նշանակում "կարգացման հաշմանդամությունը"
Կալիֆոռնիայում: Դուք պետք է համոզվեք, որ ձեր փորձագետն ունի կարգացման հաշմանդամություն և ճշգրիտ օրինակն սահմանումը: Ձեր գործն է կենտրոնանալ գործի այն սակավ տի վրա, որը իրավական տեսանկյունից արժեքավոր է ձեռնարկի

չ ծ ախս ել այ ն աս պե կ տն եր ի վր ա, որ ո ն ք ար ժ ե ք չ ե ն
ն եր կ այ աց ն ու մ: Իր ձ ե ո ք ու մ ու ն ե ն ալ ո վ զ ար գ աց մ ան
հ աշ մ ան դ ամ ու թ յ ան օր ի ն ակ ան ս ահ մ ան ու մ ը՝ ձ եր փո թ ձ ազ ե տը
ավ ել ի լ ավ ի վ ի ճ ակ ի կ լ ի ն ի օ գ ն ել ձ ե գ հ ա ս կ ան ալ , թ ե գ ո թ ծ ի ո թ
փ ա ս տ ա գ ի աս պե կ տն եր ն ե ն կ ար ն ո թ ն ո թ ո ն ք՝ ո չ :

Ք ան ի ո թ այ ս գ ո թ ծ եր ը հ ակ վ ած ե ն հ ի մ ն վ ել ու փո թ ձ ազ ե տի
ե գ թ ակ աց ու թ յ ու ն ն եր ի վր ա ն ք ան ի ո թ 5-ր դ կ ար գ ի գ ո թ ծ եր ը
հ ա տ կ ա պ ե ս ու ն ե ն օր ե ն ք ո վ ո չ հ ս տ ակ ո թ ե ն ս ահ մ ան վ ած
ս տ ան դ ար տ, ձ եր փո թ ձ ազ ե տի ճ շ մ ար տ ա գ ի ու թ յ ու ն ը խ ի ս տ կ ար ն ո թ
է: Դ ու ք պ ե տ ք է շ ա տ գ գ ու յ շ լ ի ն ե ք, եր ք վ կ այ ու թ յ ու ն ե ք տ ալ ի ս
ձ եր փո թ ձ ազ ե տի ո թ ակ ա վ ո թ մ ան , ճ շ մ ար տ ա գ ի ու թ յ ան ն ը ն դ հ ան ու թ
փո թ ձ առ ու թ յ ան , ի ն չ պ ե ս ն ան ն թ ա կ ո ղ մ ի գ այ ս գ ո թ ծ ի հ ամ ար
ե գ թ ակ աց ու թ յ ու ն կ ազ մ ել ու հ ամ ար օ գ տ ա գ ո թ վ ած
տե դ ե կ ա տ վ ու թ յ ան վ եր ար եր յ ալ : Ա ն հ ի մ ն ն ան ա պ ա գ ու յ ց թ վ ա գ ո ղ
ե գ թ ակ աց ու թ յ ու ն ը հ ամ ո գ ի չ չ է :

Մ ի՛ ի ու ս ա փ ե ք ձ եր փո թ ձ ազ ե տի ն ի ճ ճ ո ղ հ ար գ եր տ ալ ու ց : Մ յ ու ս
կ ո ղ մ ը կ ան ի դ ա: Հ ար գ թ ե ք տե դ ե կ ա տ վ ու թ յ ան ա դ բ յ ու թ ն եր ի , այ դ
թ վ ու մ ամ ս ա գ թ այ ի ն հ ո ղ վ ած ն եր ի հ ղ ու մ ն եր ի մ ա ս ի ն , ո թ ո ն ք
հ ի մ ն ա վ ո թ ու մ ե ն կ ար ն ո թ կ ե տ եր ը : Ս տ ու գ ե ք հ ամ ո գ վ ել ու
հ ամ ար , ո թ դ թ ան ք կ ա պ ա գ ու ց վ ե ն : Եր ք ն ա ի թ վ կ այ ու թ յ ան մ ե ջ
հ այ տն ու մ է ե գ թ ակ աց ու թ յ ու ն , հ ար գ թ ե ք ի թ ե գ թ ակ աց ու թ յ ան
հ ի մ ք ի մ ա ս ի ն :

Շ ա տ փո թ ձ ազ ե տն եր չ ու ն ե ն ո թ պ ե ս վ կ ա հ ան դ ե ս գ ալ ու փո թ ձ :
Ն թ ան ք կ ար ո ղ ե ն ու ն ե ն ալ մ ե ծ կ լ ի ն ի կ ակ ան փո թ ձ ազ ի տ ակ ան
կ ար ո ղ ու թ յ ու ն ն եր , ս ակ այ ն կ ար ո ղ ե ն ս ո վ ո թ չ լ ի ն ել
ան բ ար ե ն պ ա ս տ մ ի ջ ա վ այ թ ու մ ի ն դ ի թ ն եր ի հ ե տ առ ն չ վ ել ու ն :
Ն թ ան ք կ ար ո ղ ե ն ն ան ի թ ե ն ց հ ար մ ար չ գ գ ալ կ ամ պ ա տր ա ս տ վ ած
չ լ ի ն ել այ ն պ ի ս ի ի թ ա վ ի ճ ակ ի , ո թ ու մ այ ն ամ ե ն ն , ի ն չ ն թ ան ք
ա ս ու մ ե ն , ի ն չ պ ե ս ն ան մ ի ան գ ամ այ ն կ ա ս կ ած ի ու
եր կ ի մ ա ս տ ու թ յ ան յ ու թ ար ան չ յ ու թ ար տ ա հ այ տ ու մ կ ար ո ղ է
օ գ տ ա գ ո թ վ ել ն թ ան ց դ ե մ : Շ ա տ հ ո գ ե ք ան ն եր ն բ ժ ի շ կ ն եր ա վ ել ի
ծ ան ո թ ե ն կ լ ի ն ի կ ակ ան ան բ ո ն ա գ թ ո ս ի կ ի թ ա վ ի ճ ակ ի ն , ո թ տե դ
ն թ ան ք կ ար ո ղ ե ն ն եր կ այ աց ն ել կ ար ծ ի ք ն եր ն վ ի ճ ար կ ել ի թ ե ն ց
ս ե փ ակ ան ե գ թ ակ աց ու թ յ ու ն ն եր ը : Ե թ ե ձ եր փո թ ձ ազ ե տը ան փո թ ձ է ,
հ ամ ո գ վ ե ք , ո թ ն ա հ ա ս կ ան ու մ է , ո թ վ կ այ ու թ յ ու ն ը պ ե տ ք է
ն եր կ այ աց վ ի հ ս տ ակ ն մ ի ան շ ան ակ կ եր պ ո վ , ե թ ե ը ն դ հ ան թ ա պ ե ս
հ ն ար ա վ ո թ է : Մ ի ն ու յ ն ժ ամ ան ակ ձ եր փո թ ձ ազ ե տը պ ե տ ք է
պ ա տր ա ս տ վ ած լ ի ն ի շ տ կ ել ու ի թ ե գ թ ակ աց ու թ յ ան թ ու յ լ

կողմերը, եթե դրանց վերաբերյալ հարցեր լինեն: Նախապես ընտրեք այն հարցերը, որոնց դուք կարող եք պատասխանել և նախապես ունեք պատասխանը: Եթե բարձրացվել է օրենքի հետ կապված հարց, հաճախված է լինում, երբ չեք պաշտպանվում, այլ ընդունում եք այն որպես ի գիտություն և հետո բացատրում եք, թե ինչու այն չի փոխում վերջնական եզրակացությունը:

Վկաների պատրաստում

Այն, ինչի մասին վկայում է վկան, կոչվում է ապացույց: Որոշ վկաներին անհրաժեշտ կլինի կանչել դատարան: Դանշանակում է, որ տրվել է օրինական հրաման, որը նրանց պարտադրում է այցելել լսումներին՝ վկայություն տալու համար: Դուք պետք է վկաներին կանչեք դատարան և խնդրեք նրանց վկայություն տալ լսումներին ամսաթիվն իմանալու և պես, որպեսզի մարդիկ գալուն պատրաստ լինեն: Դատարան կանչելու ծանուցման ձևը կարելի է գտնել հետևյալ հղումով

[http://www.documents.dgs.ca.gov/oah/forms/oah1-subpoena.pdf#search=Subpoena%20Form&view=FitH&pagemode=none:](http://www.documents.dgs.ca.gov/oah/forms/oah1-subpoena.pdf#search=Subpoena%20Form&view=FitH&pagemode=none)

Ձեր վկաները, մասնավորապես ձեր փորձագետ-վկաները իրականում որոշ չափով կօգնեն ձեզ պատրաստվել: Երբ որոշեք, թե ովքեր են լինելու ձեր վկաները, հնարավորություն դեպքում, այլ անավորեք անվագն երկու հանդիպում յուրաքանչյուր վկայի հետ: Փորձագետի հետ առաջին հանդիպումից առաջ փորձագետին տվեք ողջ տեղեկատվություն պատճեն, որը կարող է օգտակար լինել իր փորձագիտական եզրակացություն համար: Եթե հանդիպում եք այնպիսի վկայի հետ, ով փորձագետ է և ունի ախտորոշումներ և զանակելու որակավորում, նրան տվեք Լանթերմանի օրենքի համապատասխանություն չափորոշիչներին կրկնօրինակը: Այդ չափորոշիչները իրավական կատեգորիաներ են, այնպես որ դրանք կարող են տարբերվել այն չափորոշիչներից, որոնք փորձագետը սովորաբար կօգտագործեր իր ախտորոշումը սահմանելու համար: Ձեր փորձագետից մի թաքցրեք տեղեկատվությունը միայն այն պատճառով, որ կարծում եք, թե այն չի հիմնավորի ձեր փաստարկը: Եթե ձեր փորձագետը տեսած չլինի ողջ համապատասխան տեղեկատվությունը, լսումներին ժամանակ նրավկայությունը համոզիչ չի լինի:

Առաջին հանդիպմանը վերաբերվեք ինչպես հարցազրույցի:
Դուք պետք է վկայի կարծիքի մասին որքան հնարավոր է շատ
պարզեք՝ արդյոք այն հիմնավորում է ձեր փաստարկը, թե ոչ:
Վկան պետք է խոսի ավելի շատ, քան դուք: Եթե դուք հանդիպում
եք մի վկայի հետ, ով ունի ախտորոշումներ ինչպես վկայելու
որակավորում, տեղեկացեք ձեր բոլոր գնահատումներին
հետազոտության ներքին վերաբերյալ նրա կարծիքի մասին: Եթե
հանդիպում եք որևէ ոչ-մասնագետ վկայի հետ, իմացեք, թե ինչ է
նա հիշում ձեր պատմության, վարքագծի, ունակությունների և
դժվարությունների մասին: Դուք պետք է ձեր ոչ-մասնագետ
վկային տաք հարցեր, որոնք ցույց են տալիս արդյոք ձեր
գնահատումներին ու հետազոտումներին հիմքում ընկած փաստացի
դիտարկումները ճշմարտացի են: Ձեր վկաներից ստացված
տեղեկությունները կծառայեն որպես հիմք ձեր գործի համար -
դուք կընդգծեք ձեր փաստարկի ու ժեղ կողմերը և կնվազեցնեք
թույլ կողմերը, և հակառակն արեք Տարածքային կենտրոնի
փաստարկի հետ:

Ձեր վկաների հանդիպումներին միջև ընկած
ժամանակահատվածում ուսումնասիրեք, թե ինչ են նրանք ասում
ձեր մասին:

Մտածեք այն մասին, թե ինչ կցանկանայիք, որ վարչական
գործերով դատավորը իմանար ձեր վկաների վկայություններից:

Դուք պետք է նախապատրաստեք Ձեր վկաների հարցերը նախապես:
Այդ հարցերն ուսումնասիրեք վկաների հետ՝ համոզվելու
համար, որ վկաները հասկանում են, թե ինչ տեղեկատվություն
եք դուք փորձում ստանալ, և որ պատասխանն օգտակար կլինի ձեզ
համար: Եթե վկայի պատասխանը չի օգնում ձեզ, ապա այդ հարցը
լուսումներին ժամանակ մի՛ տվեք:

Մտքում պահեք մի քանի բան, որպեսզի ձեր հարցերը
համապատասխան են դատարանի կանոններին. սկսեք ընդհանուր
հարցերից, որոնք կօգնեն վարչական գործերով դատավորին
հասկանալ ձեր հաջորդող, ավելի մասնավորեցված հարցերը,
տվեք միայն ձեր վկայի անմիջական իմացության և
փորձառությունը ներքին հարցեր, որևէ ժամանակահատվածի համար
տվեք մեկ հարց, հարցրեք միայն համապատասխանություն
չափորոշիչներին առնչվող հարցեր, ինչը որ ցանկանում եք
ապացուցել: Փորձագետներին համար այլևս ավորեք տալ մի քանի

հարցեր ձեր ուղիղ հարցաքննման սկզբում՝ ցույց տալու փորձագետի վերապատրաստումը, որակավորումը, փորձառությունը և այն տեղեկատվությունը, որը նա օգտագործել է ձեր գործի վերաբերյալ եզրակացություն կազմելու համար:

Ձեր վկաների հետ ձեր երկրորդ հանդիպման ժամանակ կարող եք փորձնական տալ ձեր հարցերը՝ տեսնելու, արդյոք վկաները պատասխանում են այնպես, ինչպես ակնկալում էիք և այնպես, ինչպես պատասխանել են նախկինում: Ձեր փաստարկը լավագույնս ներկայացնելու համար ձեզ կարող է անհրաժեշտ լինել փոփոխել ձեր որոշ հարցերի հարցման ձևը: Ինչևէ, դուք պետք է վկաներին ասեք, որ հարցերն ու պատասխանները սցենար չեն: Փոխարենը, ձեր հարցերը պետք է կազմված լինեն այնպես, որ ձեր վկաների բնականն և անկեղծ պատասխանները լինեն այն տեղեկատվությունը, որը ցանկանում եք, որ բացահայտվի լուսնամետրի ժամանակ: Հաշվի առեք ձեր վկաների վկայությունը թույլ կողմերը և ձեր վկաներին բացատրեք, որ Տարածքային կենտրոնն այս հարցերը կբարձրացնի խաչաձև հարցաքննման ժամանակ: Խոսեք ձեր վկաների հետ, գտնելու նրանց համար այս հարցերին ճշմարտացիորեն պատասխանելու եղանակ՝ ձեր գործին նվազագույն վնաս հասցնելով: Եթե որևէ վկայի վկայությունը բարդ է կամ եթե դուք ստանում եք այնպիսի պատասխաններ, որոնք խիստ տարբերվում են ձեր նախատեսածից, հնարավոր է ունենաք երրորդ հանդիպում անցկացնելու անհրաժեշտություն:

Վերջին վկայի նախապատրաստման հանդիպումը լավ կլինի անցկացնել լուսնամետրից հինգից տասն օր առաջ: Մաձեզ բավարար ժամանակ կտավերացնելու ցանկացած խնդիր, սակայն այնքան էլ հեռու չէ այն, որ վկաները մոռանան վկայություն ժամանակ ներկայացվելիք կետերի մասին: Լուսնամետրի ժամանակ դուք չպետք է տաք այնպիսի հարցեր, որոնց պատասխանը դուք չգիտեք, սակայն դուք կարող եք տալ հստակ ցնող հարցեր՝ ձեր փորձագետներից ստացած պատասխանը շտկելու համար:

Դուք նույնպես պետք է պատրաստվեք վկայություն տալու համար, քանի որ դուք լավագույնս վկան եք ձեր, ձեր երեխայի կամ նրա համար, ում օգնում եք: Պատրաստեղեք խոսելու ձեր զարգացման պատմություն մասին և տրամադրելու օրինակներ, թե ինչն է հաշմանդամությունը համապատասխանում "ծանր

հաշման դամբալ թյուն " ասիմանմանը , ինչպես քննարկվել է էջ 6-
նում :

Դուք պետք է նաև կազմեք խաչածև հարցաքննման հարցեր այն
վկաների համար , ում ձեր կարծիքով Տարածքային կենտրոնը
կկանչի : Դուք կցանկանաք տալ մի շարք կարճ հարցեր , որոնք
կընդգծեն Տարածքային կենտրոնի փաստարկի թույլ կողմերը :
Չնայած ձեր փորձագետը նույնպես կարող է վկայել այս թույլ
կողմերի վերաբերյալ , սակայն վարչական գործերով դատավորի
համար ավելի համոզիչ կլինի լսել Տարածքային կենտրոնի
սեփական փորձագետների կարծիքը թույլ կողմերի վերաբերյալ :
Արդյունավետ կլինի նաև , եթե Տարածքային կենտրոնի
փորձագետները պատասխանեն այն հարցերին , որոնք ընդգծում
են ձեր փաստարկի ուժեղ կողմերը : Վերջապես , դուք կարող եք
տալ հարցեր , որոնք Տարածքային կենտրոնի փորձագետներին
կստիպեն լինել ավելի քիչ հավաստի : Այս հարցերը տվեք միայն
այն դեպքում , եթե ունեք հիմնավոր պատճառ՝ կարծելու , որ
Տարածքային կենտրոնը չի ունենալ ավստասխան : Օրինակ՝
Տարածքային կենտրոնի որոշ վկաներ կվկայեն գրանցված
տվյալներին հիման վրա երբեք հանդիպած չեն լինի ձեզ կամ
ձեր երեխային : Դուք կարող եք հարցնել . Դուք երբեք չեք
հանդիպել ինձ , ճի՞շտ է " : Կամ " Դուք անգամ երբեք չեք
հանդիպել իմ երեխային , այնպես չէ " : Հիշեք տալ հատուկ
հարցեր , որոնց Տարածքային կենտրոնը կպատասխանի Այո ,
սակայն . . ." դուք կարող եք խնդրել դատավորին անտեսել
պատասխանի մնացած մասը , քանի որ այն անմիջականորեն չի
պատասխանում ձեր սկզբնական հարցին :

Վկաների և ապացույցների գուցակի ներկայացում

Լսումներին ցանկացած 5 օրացուցային օր առաջ դուք և
տարածքային կենտրոնը պետք է փոխանակեք հավանական վկաների
գուցակները և այն փաստաթղթերի պատճենները , որոնք դուք
հնարավոր է ներկայացնել լսումներին ժամանակ : Դանշանակում
է , որ դուք և տարածքային կենտրոնը պետք է ստանաք
փաստաթղթերը և գուցակը լսումներին 5 օր առաջ : Վկաների
գուցակը պետք է ներառի համառոտ տեղեկություն այն մասին , թե
վկաներից յուրաքանչյուրը ինչի մասին է վկայություն
տալու : Վկաների և ապացույցների գուցակի նմուշը ներառված
է հավելված E-ում : Վարչական գործերով դատավորը կարող է
թույլ չտալ ներկայացնել այն փաստաթղթերը կամ վկաների

վկայ ու թյ ու ննեքը, որոնք չեն բացահայտվել և ունենալից 5
օրացուցային օր առաջ:

Գլ ու խ 6 – Լ ու ու մ ն եր ի ը ն թ ա ց ք ու մ ն լ ու ու մ ն եր ի ց հ ե տ ո

Լ ու ու մ ն եր ի ն ե կ ե ք ք ա վ ա կ ա ն մ ե ծ պ ա հ ե ս տ ա յ ի ն ժ ա մ ա ն ա կ ո վ :
Լ ու ու մ ն եր ը կ ա ր ո ղ ե ն եր կ ա ր գ ո ր ծ ը ն թ ա ց լ ի ն ե լ , ա յ ն պ ե ս ո ր
կ ց ա ն կ ա ն ա ք ձ ե գ հ ե տ ջ ու ր , թ ե թ ն ու տ ե լ ի ք կ ա մ ա ն գ ա մ լ ա ն չ
բ եր ե լ : Ձ ե գ հ ե տ ք եր ե ք թ ու ղ թ ու գ ր ի չ ձ ե ր դ ա տ ա կ ա ն ն ի ս տ ի
ը ն թ ա ց ք ու մ դ ի տ ա ր կ ու մ ն եր ը գ ր ա ո ե լ ու հ ա մ ա ր :

Ն եր ա ծ ա կ ա ն խ ո ս ք ե ր

Ն եր ա ծ ա կ ա ն խ ո ս ք ը պ ե տ ք է ն եր ա ո ի ա յ ն ք ա ն ի ն կ ա ր ա գ ր ու թ յ ու ն ը ,
ի ն չ ի հ ա մ ա ր դ ի մ ու մ ե ք ն ի ն չ ու ե ք դ ի մ ու մ , ի ն չ պ ե ս ն ա ն պ ե տ ք
ն եր կ ա յ ա ց ն ի ա յ ն օ ր ե ն ք ը , ո ր ը հ ի մ ն ա վ ո ր ու մ է ձ ե ր գ ո ր ծ ը :

Դ ու ք պ ե տ ք է ն եր ա ծ ա կ ա ն խ ո ս ք ա ս ե ք : Ն եր ա ծ ա կ ա ն խ ո ս ք ը
պ ա ր տ ա դ ի ր չ է , ս ա կ ա յ ն ա յ ն օ գ ն ու մ է ք ա ց ա տ ր ե լ դ ա տ ա վ ո ր ի ն , թ ե
ի ն չ ի մ ա ս ի ն է լ ու ու մ ը : Հ ա մ ո գ վ ե ք , ո ր ձ ե գ (կ ա մ ձ ե ր եր ե խ ա յ ի ն)
վ ա ր չ ա կ ա ն գ ո ր ծ եր ո վ դ ա տ ա վ ո ր ի ա ո ջ ն ն կ ա ր ա գ ր ու մ ե ք ա յ ն պ ե ս ,
ո ր ն ա հ ա ս կ ա ն ա , թ ե ի ն չ է ա ն հ ր ա ժ ե շ տ ձ ե գ (կ ա մ ձ ե ր եր ե խ ա յ ի ն) :
Ձ ե ր ն եր ա ծ ա կ ա ն խ ո ս ք ը պ ե տ ք է կ ա ր ճ լ ի ն ի : Ա ո ա ջ ի ն ը ն եր ա ծ ա կ ա ն
խ ո ս ք է ա ս ու մ տ ա ր ա ծ ք ա յ ի ն կ ե ն տ ր ո ն ը :

Վ կ ա ն եր ի հ ա ր ց ա ք ն ն ու մ

S ա ր ա ծ ք ա յ ի ն կ ե ն տ ր ո ն ի վ կ ա ն եր

Ա ո ա ջ ի ն ն ի ր վ կ ա ն եր ի ն է ն եր կ ա յ ա ց ն ու մ տ ա ր ա ծ ք ա յ ի ն
կ ե ն տ ր ո ն ը : Դ ու ք կ ա ր ո ղ ե ք տ ա ր ա ծ ք ա յ ի ն կ ե ն տ ր ո ն ի վ կ ա յ ի ն
հ ա ր ց եր տ ա լ (կ ո չ վ ու մ է "խ ա չ ա ձ ն հ ա ր ց ա ք ն ն ու մ ") : Լ ա վ հ ա ր ց եր ը
կ ք ա դ ե ն ա յ ն պ ի ս ի պ ա տ ա ս խ ա ն ն եր , ո ր ո ն ք ց ու յ ց կ տ ա ն , ո ր վ կ ա ն չ ի
հ ա ս կ ա ն ու մ ո ր ն է ք ա ն կ ա մ չ ի հ ի շ ու մ փ ա ս տ եր ը : Դ ու ք կ ա ր ո ղ ե ք
տ ա լ ն ա ն հ ա ր ց եր ց ու յ ց տ ա լ ու , ո ր վ կ ա ն ա ն ց ն ի ձ ե ր կ ո ղ մ ը ,
փ ո խ ի ի ր ն ա խ կ ի ն ա ս ա ծ ը կ ա մ հ ն ա ր ա վ ո ր է չ ա ս ի ճ շ մ ա ր տ ու թ յ ու ն ը :

Ու շ ա դ ր ու թ յ ու ն դ ա ր ձ ր ե ք վ կ ա յ ի վ կ ա յ ու թ յ ա ն ը S ա ր ա ծ ք ա յ ի ն
կ ե ն տ ր ո ն ի ու ղ ի ղ հ ա ր ց ա ք ն ն մ ա ն ժ ա մ ա ն ա կ - դ ու ք հ ա ն ա ր վ ո ր է
ն կ ա տ ե ք ո ր ն է թ ու յ լ կ ո ղ մ , ո ր ի մ ա ս ի ն կ ա ր ո ղ ե ք հ ե տ ա գ ա յ ու մ
ք ա ր ձ ր ա ձ ա յ ն ե լ ձ ե ր խ ա չ ա ձ ն հ ա ր ց ա ք ն ն մ ա ն ժ ա մ ա ն ա կ : Ա յ լ ա պ ե ս
պ ե տ ք է հ ե տ ն ե ք խ ա չ ա ձ ն հ ա ր ց ա ք ն ն մ ա ն հ ա մ ա ր ն ա խ ք ա ն
լ ու ու մ ն եր ը ձ ե ր պ ա տ ր ա ս տ ա ծ հ ա ր ց եր ը տ ա լ ու ն : Լ ա վ գ ա դ ա փ ա ր չ է
տ ա լ ա յ ն պ ի ս ի հ ա ր ց , ո ր ի պ ա տ ա ս խ ա ն ը դ ու ք դ ե ո չ գ ի տ ե ք , ա յ լ ա պ ե ս

տվեք հարցը միայն այն դեպքում, եթե կարծում եք, որ հավանական պատասխանը մեծապես կօգնի ձեր փաստարկին:

Ձեր վկաները

Դուք հնարավորություն կունենաք տալ հարցեր ձեր վկաներին (կոչվում է ուղիղ հարցաքննում): Նրանք պետք է խոսեն միայն այնպիսի հարցերի շուրջ, որոնք իրենք են արել կամ տեսել կամ լսել: Դուք պետք է տաք միայն կարճ, պարզ, հստակ հարցեր:

Ձեր հիմնական փաստարկը ներկայացնելուց բացի դուք կարող եք ձեր վկաներին հարցեր տալ՝ Տարածքային կենտրոնի վկաների ասածները հերքելու համար: Այլապես պետք է հետևեք լսումներին ցանցաձեռք պատրաստած հարցերը տալու: Դուք կարող եք տալ հստակեցնող հարցեր, եթե ձեր վկայի պատասխանը հստակ չէ: Երբ դուք հարցաքննում եք որևէ փորձագետ-վկայի, անպայման հղում կատարեք այն ապացույցին, որի մասին վկան վկայություն է տալիս, իսկ վարչական գործերով դատավորին տվեք ժամանակ՝ ապացույցը ձեր փաթեթում գտնելու համար:

Տարածքային կենտրոնը կունենա ձեր վկաներին խաչաձև հարցաքննելու հնարավորություն: Վարչական գործերով դատավորը նույնպես կարող է վկաներին հարցեր տալ: Երբ Տարածքային կենտրոնն ավարտի ձեր վկաների խաչաձև հարցաքննումը, դուք հնարավորություն կունենաք կրկնել ուղիղ հարցաքննումը: Այստեղ դուք կարող եք ձեր վկային օգնել հստակեցնել կամ վերաձևակերպել բոլոր բացասական արտահայտությունները, որոնք հնարավոր է ասվեն խաչաձև հարցաքննման ժամանակ:

Եզրափակիչ խոսք/Գրավոր եզրափակիչ ամփոփագիր

Լսումներին մասնակցելիս պետք է հսկանաք, որ դատավորը չի տիրապետում ողջ տեղեկատվությանը՝ ճշգրիտորոշում կայացնելու համար: Եթե այդպես է, կարող եք դատավորին խնդրել "բաց պահել նյութերը": Դատավորը պարտավոր չէ թույլ տալ ձեզ անել այդ: Մակայն եթե դատավորը թույլ է տալիս նյութերը պահել բաց վիճակում, դա ձեզ թույլ կտալ լսումներին հետո դատավորին ավելի շատ փաստաթղթեր ու տեղեկատվություն տրամադրել:

Վարչակազանի գործերի նկատմամբ ստեղծված իրավիճակի փոփոխությունը համարժեք է գործառնության խոսքով հանդես գալու համար՝ հավաքված ապացույցներն ամփոփելու նպատակով: Մալալ հնարավորություն է կրկին հակիրճ ներկայացնել այն, ինչ ներկայացվել է լսումների ժամանակ կրկին էլ ձեր դիրքորոշումն այն մասին, որ դուք իրավունք ունեք համապատասխանելու տարածքային կենտրոնի ծառայություններն ստանալու համար: Երբեմն երկու կողմերը կհամաձայնեն ներկայացնել ավելի շուտ գրավոր եզրակացություններ հայտարարություն քան ավոր եզրակացություն: Այս տարբերակը ձեզ թույլ կտա մտածել լսումների ժամանակ հնչած բոլոր վկայությունների մասին նախքան ձեր փաստարկն ամփոփելը: Գրավոր եզրակացություն ավելի արագ է տրամադրի ձեր ներկայացրած տեղեկատվությունն ու փաստերը նշի այն օրենքը, որը հիմնավորում է ձեր գործը: Ձեր եզրակացություն ամփոփարում դուք կարող եք ներառել ցանկացած ապացույց, որը վարչակազանի գործերի նկատմամբ թույլ է տվել լսումներից հետո, եթե այն պահվել է բաց վիճակում:

Լսումներից հետո

Ձեր լսումներից հետո վարչակազանի գործերի նկատմամբ ունի 10 օր ժամանակ՝ որոշում կայացնելու համար, եթե դուք չեք հրաժարվել ժամկետներից՝ խնդրելով հետաձգում (տարկետում): Որոշումը պետք է կայացվի ոչ ուշ, քան ձեր բողոքարկումը ներկայացնելուց 80 օրվա ընթացքում: Վարչակազանի գործերի նկատմամբ իրավիճակի փոփոխությունը պետք է .

- գրված լինի պարզ, առօրյալ եզրակացություն
- ներառի փաստերի ամփոփումը
- ներառի այն ապացույցների մասին տեղեկատվություն, որոնք վարչակազանի գործերի նկատմամբ օգտագործվել են որոշումը կայացնելու համար
- ներառի որոշումը յուրաքանչյուր խնդրի կամ հարցի վերաբերյալ, որոնք ընդգրկված են եղել լսումների դիմումում ներկայացվել են լսումների ժամանակ
- նշի այն օրենքները, կանոնակարգերը և քաղաքականությունները, որոնք հիմնավորում են վարչակազանի գործերի նկատմամբ իրավիճակի փոփոխությունը:

ԲԱԺԻՆ 2՝ Հավելվածներ

Հավելված A - Անկողմնակալ լսույթների սխեմայի աղյուսակներ

Հավելված B - Գնահատման ռեզուլտատներ

Հավելված C - Դատավորների փոփոխման դիմումների նմուշ

Հավելված D - Վկաների և ապացույցների ցուցակի նմուշ

Հավելված E - Տարածքային կենտրոնի համապատասխանության մասին օրենքը (նրմատիվ և իրավական ակտեր)

Հավելված A. Անկողմնակալ լսումներին սխեմա

Պահանջ էք անկողմնակալ լսում, եթե. (1) տարածքային կենտրոնը որոշում է առանց ձեր համաձայնության կտրել, կրճատել կամ փոփոխել ձեր IPP-ի որևէ ծառայություն կամ օգնություն, (2) դուք դիմել էք որևէ ծառայություն կամ օգնություն համար, իսկ տարածքային կենտրոնը մերժել է ձեր դիմումը, (3) ձեզ տեղեկացրել են, որ դուք չէք համապատասխանում կամ այլևս համապատասխան չէք տարածքային կենտրոնի ծառայություններին համար:

Հարց 1. Դուք ներկայումս ստանում եք որևէ ծառայություն կամ օգնություն, որը տարածքային կենտրոնը ցանկանում է կտրել, կրճատել կամ փոփոխել:

ՍՅՈ > Լսումներին համար ձեր դիմումը ներկայացրեք ծանուցումն ստանալու ամսաթվից հետո 10 օրվա ընթացքում, և ձեր ծառայություն կամ օգնության տրամադրումը կշարունակվի, մինչև կայացվի վերջնական վարչական որոշում: ԱՆՑՆԵԼ Հարց 2-ին

ՈԶ > Դուք պետք է լսումներին ձեր դիմումը ներկայացնեք տարածքային կենտրոնի կողմից տեղեկացվելուց հետո 30 օրվա ընթացքում: ԱՆՑՆԵԼ Հարց 2-ին

Հարց 2. Ցանակնում եք ունենալ ոչ պարտադիր ոչ պաշտոնական հանդիպում:

ՍՅՈ > Ոչ պաշտոնական հանդիպումը պետք է կայանա տարածքային կենտրոնի կողմից լսումներին ձեր դիմումն ստանալուց հետո 10 օրվա ընթացքում, եթե դուք չէք համաձայնել ավելի երկար ժամանակի:

Դուք տարածքային կենտրոնից պետք է ստանաք գրավոր որոշում ոչ պաշտոնական հանդիպումից առաջ 5 օրվա ընթացքում: ԱՆՑՆԵԼ Հարց 3-ին

ՈԶ > ԱՆՑՆԵԼ Հարց 4-ին ոչ պարտադիր միջնորդություն կտրաբերյալ:

Հարց 3. Դուք բավարարված եք տարածքային կենտրոնի որոշմամբ:

ԱՅ Ո > Տարածքային կենտրոնին հայտնեք, որ դուք հետեք վերցնում Անկողմնակալ Լսումներին ձեր դիմումը: Ձեր ոչ պաշտոնական հանդիպման որոշմամբ համաձայնեցված ծառայություններին մատուցումը կսկսվի ձեր հրաժարումն ստանալուց հետո 10 օրվա ընթացքում: ԱՅԼԵՎՍ ՄԻՇԱՐՈՒՆԱԿԵՔ:

ՈՉ > ԱՆՑՆԵԼ Հարց 4-ին ոչ պարտադիր միջնորդություն վերաբերյալ:

Հարց 4. Ցանկանում եք ունենալ ոչ պարտադիր միջնորդություն:

ԱՅ Ո > Տարածքային կենտրոնն ընդունում է միջնորդությունը: Նրանք միջնորդությունը պետք է ընդունեն 5 օրվա ընթացքում:

Եթե տարածքային կենտրոնն ընդունում է, միջնորդությունը պետք է կայանատարածքային կենտրոնի կողմից Լսումներին ձեր դիմումն ստանալուց հետո 30 օրվա ընթացքում, եթե դուք չեք համաձայնել ավելի երկար ժամանակի: ԱՆՑՆԵԼ Հարց 5-ին

Եթե տարածքային կենտրոնը ՉԻ ընդունում միջնորդությունը 5 օրվա ընթացքում, ձեր գործն անցնում է Անկողմնակալ Լսումներին փուլ: ԱՆՑՆԵԼ Հարց 6-ին

ՈՉ > Դուք կարող եք անցնել Անկողմնակալ Լսումներին փուլին: ԱՆՑՆԵԼ Հարց 6-ին

Հարց 5. Դուք համաձայնություն եկե՞լ եք միջնորդություն ժամանակ:

ԱՅ Ո > Տարածքային կենտրոնին հայտնեք, որ դուք հետեք վերցնում Անկողմնակալ Լսումներին ձեր դիմումը: Ձեր գրավոր վճռում համաձայնեցված ծառայություններին մատուցումը կսկսվի ձեր հրաժարումն ստանալուց հետո 10 օրվա ընթացքում: ԱՅԼԵՎՍ ՄԻՇԱՐՈՒՆԱԿԵՔ:

ՈՉ > Դուք կարող եք անցնել Անկողմնակալ Լսումներին փուլին: ԱՆՑՆԵԼ Հարց 6-ին

Հարց 6. Ցանկանում եք անցնել Անկողմնակալ Լսումներին փուլ:

ԱՅ Ո > Անկողմնակալ Լսումները կկայանան տարածքային կենտրոնի կողմից Լսումներին ձեր դիմումն ստանալուց

հետո 50 օրվա ընթացքում, եթե դատավորը հարգելի պատճառով ավելի երկար ժամանակ չի հատկացրել :

Անկողմնակալ և ումնեքի որոշումը պետք է հրապարակվի և ումնեքի վերջին օրվանից հետո 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում նշուշ, քան և ումնեքի համար ձեր սկզբնական դիմումից հետո 80 օրվա ընթացքում, եթե դուք չեք հրաժարվել ժամանակացույցից՝ հետաձգում (տարկետում) ինդրելով :

Եթե ծառայությունը ֆինանսավորվում է Medi-Cal Home ծրագրի և Community Based Waiver-ի կողմից, ապա որոշումը վերանայվում է DHCS-ի կողմից և ումնեքի դիմումը ներկայացնելուց հետո 90 օրվա ընթացքում: Որոշումը պետք է ընդունվի, չեղարկվի կամ գրվի տարբեր ձևով: ԱՆՑՆԵԼ Հարց 7-ին

ՈՉ > Դուք կարող եք հրաժարվել Անկողմնակալ և ումնեքից՝ կապվելով OAH-ի հետ:

Հարց 7. Դուք բավարարված եք անկողմնակալ և ումնեքի որոշմամբ :

ԱՅ Ո > Ծառայությունները և օգնությունները կհատկացվեն անկողմնակալ և ումնեքի որոշման համաձայն :

Ոչ > Դուք ունեք 90 օր ժամանակ վերի նախնի դատարանին վարչական դատական հրաման ներկայացնելու համար: Օգնության համար կարող եք կապվել Կալիֆոռնիայի Հաշմանդամների հրավումնեքի հարցերով գրադրվող կազմակերպության կամ մասնավոր իրազեկման ձևի հետ:

ՆՇՈՒՄ. տարածքային կենտրոնը կարող է սկսել կտրել կամ կրճատել ծառայությունները 10 օրվա ընթացքում, քանի դեռ ձեր իրազեկման ներկայացուցիչը չի ստացել դատարանի հրամանը ծառայությունները տրամադրումը շարունակելու վերաբերյալ, մինչև դատարանը որոշում է կայացնում ձեր բողոքարկման վերաբերյալ :

Հավելված B - Գնահատման ուղեցույց

**Հնգերթանական, նեյրոհոգերթանական և այլ
գնահատումների օգտագործում՝ նրոշելու, արդյոք
անձնունի գարգացման հաշմանդամությունը
Չարգացման հաշմանդամություններին
ծառայություններին մասին Լանթերմանի օրենքի:**

Ձեզ խնդրել են անցկացնել (մուտքագրել անունն
այստեղ)-ի գնահատումը՝ նրոշելու, արդյոք
(մուտքագրել անունն այստեղ)-նունի գարգացման
հաշմանդամությունը համաձայն Կալիֆոռնիայի
օրենսդրության: Ձեր գնահատումը պետք է
անդրադարձնալ պատասխանի հետևյալ հարցերին և
ներառի կլինիկական հետազոտություններին
արդյունքներին և այլ տվյալներին նկարագրությունը,
նրոնց վրահիմնվում են ձեր նրոշումները: Այդ
արդյունքները և այլ ապացույցները կարող են
ներառել (մուտքագրել անունն այստեղ)-ի հետ
անցկացրած ձեր ստանդարտացված և այլ թեստերի
արդյունքները, (մուտքագրել անունն այստեղ)-ի
գրանցված տվյալներին ուսումնասիրությունները,
(մուտքագրել անունն այստեղ)-ի կամ (մուտքագրել
անունն այստեղ)-ին ճանաչող այլ անձանց հետ
հարցազրույցները և ցանկացած այլ հարցումներ
ընթացակարգեր, նրոնք դուք օգտագործում եք
հետևյալ հարցերին անդրադարձնալու և պատասխանելու
համար.

**1. (մուտքագրել անունն այստեղ)-նունի՞ արդյոք
մտավոր հաշմանդամությունը, ուղեղային կաթված կամ
սուտիզմ:**

___Մտավոր հաշմանդամությունը

___Ուղեղային կաթված

___Էպիլեպսիա

— Առևտրի գում

2. Որո՞նք են վերոնշյալ #1 հարցի նրոշում (ներ)ի կայացման համար օգտագործված ախտորոշման չափորոշիչները և այդ չափորոշիչների կլինիկական աղբյուրները (օր. DSM-V):

Ի՞նչ կլինիկական հետազոտությունների արդյունքներ, փաստեր, գրանցված տվյալներ, թեստային արդյունքներ կամ այլ տվյալներ են հիմնավորում վերոնշյալ #1 հարցի շրջանակում կայացված նրոշում (ներ)ը՝ կապված վերոնշյալ #2 հարցում թվարկված ախտորոշման չափորոշիչների հետ:

Ե՞րբ են առաջացել #1 հարցում սահմանված հիվանդություն (ներ)ը, և ի՞նչ կլինիկական հետազոտությունների արդյունքների, փաստերի, գրանցված տվյալների, թեստերի արդյունքների կամ այլ տվյալների վրա է հիմնված այս նրոշումը:

Արդյո՞ք #1 հարցում սահմանված հիվանդություն (ներ)ը հավանական է, որ շարունակվեն անորոշ ժամանակով, և ի՞նչ կլինիկական հետազոտությունների արդյունքների, փաստերի, գրանցված տվյալների, թեստերի արդյունքների կամ այլ տվյալների վրա է հիմնված այս նրոշումը:

3. Արդյո՞ք #1 հարցում սահմանված հիվանդություն (ներ)ը (մուտքագրել անունն այստեղ)-ի համար համարվում են "Ծանր հաշմանդամություն" այն իմաստով, ինչպես "Ծանր հաշմանդամություն" տերմինը նկարագրված է ստորև.

(1) Հիվանդություն, որի արդյունքում անձնունենում է կոգնիտիվ և/կամ սոցիալական պահվածքի զգալի

անկարողություն, ինչը բավարար անկարողություն է, որպեսզի պահանջի բազմապրոֆիլ պլանավորումն հատուկ կամ ունիվերսալ ծառայությունները համակարգում՝ օգնելու անձին ձեռք բերել առավելագույն պոտենցիալ,

Ուշադրություն. (1)-ում օգտագործված "կոգնիտիվ" տերմինը նշանակում է անձի ինդիվիդուալ խորությունը և ծեղուկ, նոր իրավիճակներին հարմարվելու, արատրակտմտածելու և փորձից օգուտ քաղելու ունակությունը:

Այն ( ) կամ Ոչ ( ): Եթե այո, ապա կլի նիկական հետազոտություններին ինչ արդյունքներին, փաստերին, գրանցված տվյալներին, թեստերին արդյունքներին կամ այլ տվյալներին հիման վրա է այս աստիճանումը կատարվել:

և

(2) Չգալի ֆունկցիոնալ աստիճան ավակումներին առկայությունը կենսագործունեության հետևյալ երեք կամ ավելի հիմնական ռոբոտներում անձի տարիքային համապատասխանությունը:

(A) Ռեցեպտիվ և էքսպրեսիվ խոսքի ունակություններ,

Այն ( ) կամ Ոչ ( ): Եթե այո, ապա կլի նիկական հետազոտություններին ինչ արդյունքներին, փաստերին, գրանցված տվյալներին, թեստերին արդյունքներին կամ այլ տվյալներին հիման վրա է այս աստիճանումը կատարվել:

(B) Սովորելու ունակություն,

Այն ( ) կամ Ոչ ( ): Եթե այո, ապա կլի նիկական հետազոտություններին ինչ արդյունքներին, փաստերին, գրանցված տվյալներին, թեստերին արդյունքներին կամ այլ տվյալներին հիման վրա է այս աստիճանումը կատարվել:

(C) Ինքնասպասարկում,

Այն ( ) կամ Ոչ ( ): Եթե այո, ապա կլիներիկական հետազոտություններինչարդյունքներին, փաստերին, գրանցված տվյալներին, թեստերինարդյունքներինկամայլ տվյալներինհիմանվրաէայսսահմանումըկատարվել:

Շարժունություն,

Այն ( ) կամ Ոչ ( ): Եթե այո, ապա կլիներիկական հետազոտություններինչարդյունքներին, փաստերին, գրանցված տվյալներին, թեստերինարդյունքներինկամայլ տվյալներինհիմանվրաէայսսահմանումըկատարվել:

Ինքնակարգավորում,

Այն ( ) կամ Ոչ ( ): Եթե այո, ապա կլիներիկական հետազոտություններինչարդյունքներին, փաստերին, գրանցված տվյալներին, թեստերինարդյունքներինկամայլ տվյալներինհիմանվրաէայսսահմանումըկատարվել:

(F) Ինքնուրույնապրելակերպիկարողություն,

Այն ( ) կամ Ոչ ( ): Եթե այո, ապա կլիներիկական հետազոտություններինչարդյունքներին, փաստերին, գրանցված տվյալներին, թեստերինարդյունքներինկամայլ տվյալներինհիմանվրաէայսսահմանումըկատարվել:

(G) Տնտեսականինքնասպահովում:

Այն ( ) կամ Ոչ ( ): Եթե այո, ապա կլիներիկական հետազոտություններինչարդյունքներին, փաստերին, գրանցված տվյալներին, թեստերինարդյունքներինկամայլ տվյալներինհիմանվրաէայսսահմանումըկատարվել:

(3) (մուտքագրելանուննայստեղ)-ի հաշմանդամություն վերաբերյալ որոշում կայացնելիս, ինչպեսսսահմանված է վերոնշյալ #1 հարցում, արդյոք այն համարվում է "Օանր հաշմանդամություն", թե ոչ, դուք խարհրդակցել

էք (մ ու տք ագր ել ան ու ն ն այ ս տեղ)-ի կամ նրա ծնողներին, օրինակ ան ներկայացուցիչներին, խնամակալներին, ուսուցիչներին, պաշտպաններին կամ այլ անձանց հետ, և եթե այո, ապա ու՞մ հետ էք խորհրդակցել :

4. Եթե գտնում էք, որ (մ ու տք ագր ել ան ու ն ն այ ս տեղ)-ն չ ու ն ի վեր ո ն շ յ ալ #1 հարցում թվարկված չ որս հիվանդությունն ներքին գոչ մեկը, ապա ձեր գնահատումը պետք է նաև հաշվի առնի՝ արդյոք (մ ու տք ագր ել ան ու ն ն այ ս տեղ)-ն ու ն ի այ ն պի ս ի հիվանդությունն, որը սերտորեն կապված է մտավոր հաշմանդամություն հետ:

A. Ձեր մասնագիտական եզրակացությունն մեջ որոն՞ք են Մտավոր հաշմանդամություն կլինիկական առանձնահատկությունները, և ձեր թվարկած յ ու ր աք ան չ յ ու ր առանձնահատկություն համարո՞րն է (ձեր աշխատանքային փորձառությունից դուրս) փորձով հաստատված, ախտորոշիչ կամ մասնագիտական աղբյուրը, եթե կա այդպիսին, որը հիմնավորում է տվյալ առանձնահատկությունը սահմանումը որպես Մտավոր հաշմանդամություն առանձնահատկությունն :

(մ ու տք ագր ել տեղ ե կատվ ու թ յ ու ն ն այ ս տեղ) -
Սահմանումը հիմնավորող աղբյուրը .

(մ ու տք ագր ել տեղ ե կատվ ու թ յ ու ն ն այ ս տեղ)

(մ ու տք ագր ել տեղ ե կատվ ու թ յ ու ն ն այ ս տեղ) -
Սահմանումը հիմնավորող աղբյուրը .

(մ ու տք ագր ել տեղ ե կատվ ու թ յ ու ն ն այ ս տեղ)

(մ ու տք ագր ել տեղ ե կատվ ու թ յ ու ն ն այ ս տեղ) -
Սահմանումը հիմնավորող աղբյուրը .

(մ ու տք ագր ել տեղ ե կատվ ու թ յ ու ն ն այ ս տեղ)

(մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ) -
Սահ մ ան ու մ ը հ ի մ ն ավ ո թ ո ղ աղ բ յ ու թ .

(մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ)

Բ. Վե ր ը ս ահ մ ան վ ած առ ան ձ ն ահ ատկ ու թյ ու ն ն ե թ ի ց
ո թ ո ն ք ե ն , ե թ ե կ ան այ դ պի ս ի ք , ն ե թ կ այ աց ն ու մ
(մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ)-ը
ս ահ մ ան վ ած յ ու թ աք ան չ յ ու թ առ ան ձ ն ահ ատկ ու թյ ան հ ե տ
ն հ ա մ աք , ի ն չ պի ս ի կ լ ի ն ի կ ակ ան հ ե տ ազ ո տո ո թյ ու ն ն ե թ ի
աք դ յ ու ն ք ն ե թ ի , փ ա ս տե թ ի , գ թ ան ց վ ած տվ յ ալ ն ե թ ի ,
թ ե ս տե թ ի աք դ յ ու ն ք ն ե թ ի կ ա մ այ լ տվ յ ալ ն ե թ ի վ թ ա է
հ ի մ ն վ ու մ (մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ)-
ո ու մ տվ յ ալ առ ան ձ ն ահ ատկ ու թյ ան առ կ այ ու թյ ան
ս ահ մ ան ու մ ը :

(մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ)՝ հ ի մ ն վ ած
(մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ)-ի վ թ ա

(մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ)՝ հ ի մ ն վ ած
(մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ)-ի վ թ ա

(մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ)՝ հ ի մ ն վ ած
(մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ)-ի վ թ ա

Կ. Ար դ յ ո ն ք (մ ու տք ազ ր ե լ ան ու ն ն այ ս տեղ)-ի
հ ի վ ան դ ո թյ ու ն ը , ի ն չ պե ս ն կ աք ազ թ ու մ ե ն ձ ե թ
ս ահ մ ան ած առ ան ձ ն ահ ատկ ու թյ ու ն ն ե թ ը , ո թ ն ա ու ն ի
դ թ ան ք ը ս տ վ ե թ ո ն շ յ ալ **Բ.** կ ե տի , առ աջ աց ե լ ե ն ն ախ ք ան 18
տաք ե կ ան ը :

Այն ( ) կամ Ոչ ( ): Եթե այն, ապա ինչ կլի ինիկալան հետազոտություններին արդյունքներին, փաստերին, գրանցված տվյալներին, թեստային արդյունքներին կամ այլ տվյալներին վրաէ հիմնված այս սահմանումը:

D. Արդյունք հավանական է, որ (մուտքագրել անունն այստեղ)-ի հիվանդությունը, ինչպես նկարագրում են ձեր սահմանած առանձնահատկությունները, որն անունի դրանքը ստվերոն 2-րդ պ. կետին, կշարունակվեն անորոշ ժամանակով:

Այն ( ) կամ Ոչ ( ): Եթե այն, ապա կլի ինիկալան հետազոտություններին ինչ արդյունքներին, փաստերին, գրանցված տվյալներին, թեստերին արդյունքներին կամ այլ տվյալներին վրաէ այս սահմանումը հիմնված:

E. Արդյունք (մուտքագրել անունն այստեղ)-ի հիվանդությունը, ինչպես նկարագրում են ձեր սահմանած առանձնահատկությունները, որն անունի դրանքը ստվերոն 2-րդ պ. կետին, նրահամար համարվում են Օանր հաշմանդամությունն, ինչպես Օանր հաշմանդամությունը սահմանված է վերոն 2-րդ պ. 6-րդ կետին (1), (2) (A)-ից (G) և (3) ենթակետում:

Այն ( ) կամ Ոչ ( ): Եթե այն, ինդրում ենք թվարկել և նկարագրել, թե կլի ինիկալան հետազոտություններին ինչ արդյունքներին, փաստերին, գրանցված տվյալներին, թեստերին արդյունքներին կամ այլ տվյալներին վրաէ հիմնված յուրաքանչյուր սահմանումը ստվերոն 2-րդ պ. 6-րդ կետին (1), (2) (A)-ից (G) և (3) ենթակետին:

5. Եթե գտնում եք, որ (մուտքագրել անունն այստեղ)-ն չունի վերոն 2-րդ պ. #1 հարցում թվարկված չորս

հիվանդություններին ցմեկը կամ #7 հարցում նկարագրված որևէ հիվանդություն, սպաձեր գնահատումը պետք է նաև հաշվի առնի՝ արդյոք (մուտքագրել անունն այստեղ)-ն ունի այնպիսի հիվանդություն, որը պահանջում է մտավոր հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար պահանջվող բուժմանը նույնանման բուժում:

F. Ձեր մասնագիտական եզրակացություն մեջ որո՞նք են Մտավոր հաշմանդամություն ունեցող անձանց բուժման պահանջները, և ձեր թվարկած յուրաքանչյուր բուժման պահանջի համար ո՞րն է (ձեր աշխատանքային փորձառությունից դուրս) փորձով հաստատված, ախտորոշիչ կամ մասնագիտական աղբյուրը, եթե կայ այնպիսին, որը հիմնավորում է սվյալ բուժման պահանջի ձեր սահմանումը որպես Մտավոր հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար պահանջվող բուժման պահանջներին ցմեկը:

(մուտքագրել տեղեկատվությունն այստեղ) - Սահմանումը հիմնավորող աղբյուրը.

(մուտքագրել տեղեկատվությունն այստեղ)

(մուտքագրել տեղեկատվությունն այստեղ) - Սահմանումը հիմնավորող աղբյուրը.

(մուտքագրել տեղեկատվությունն այստեղ)

(մուտքագրել տեղեկատվությունն այստեղ) - Սահմանումը հիմնավորող աղբյուրը.

(մուտքագրել տեղեկատվությունն այստեղ)

A. Վերը սահմանված բուժման պահանջներին ցորոն^o նքեն, եթե կան այդպիսիք, որ պահանջվում են (մուտքագրել տեղեկատվությունն այստեղ)-ի համար, և սահմանված բուժման յուրաքանչյուր պահանջի դեպքում ինչպիսի կլինիկական հետազոտություններն արդյունքներին, փաստերին, գրանցված տվյալներին, թեստերին արդյունքներին կամ այլ տվյալներին վրաէ հիմնվում տվյալ սահմանումը:

(մուտքագրել տեղեկատվությունն այստեղ)՝ հիմնված (մուտքագրել տեղեկատվությունն այստեղ)-ի վրա

(մուտքագրել տեղեկատվությունն այստեղ)՝ հիմնված (մուտքագրել տեղեկատվությունն այստեղ)-ի վրա

(մուտքագրել տեղեկատվությունն այստեղ)՝ հիմնված (մուտքագրել տեղեկատվությունն այստեղ)-ի վրա

B. Եթե (մուտքագրել անունն այստեղ)-ի համար պահանջվում է բուժում, որը թվարկված է վերոնշյալ Ա կետում, սակայն որը նման է այդ բուժումներին մեկին, ինդրում ենք թվարկել նմանատիպ յուրաքանչյուր բուժումը, նկարագրել, թե վերոնշյալ Ա կետում թվարկված բուժման պահանջներին ցորոն է նման և ինչու, նկարագրել այն կլինիկական հետազոտություններն արդյունքներին, փաստերը, գրանցված տվյալները, թեստերին արդյունքները կամ այլ տվյալներ, որոնք հիմնավորում են այն որոշումը, որ (մուտքագրել անունն այստեղ)-ի համար պահանջվում է այդ բուժումներին ցորոն յուրաքանչյուրը:

(մուտքագրել տեղեկատվությունն այստեղ), որը նման է (մուտքագրել տեղեկատվությունն այստեղ)-ին, քանի որ (մուտքագրել տեղեկատվությունն այստեղ) և որը

(մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ) պահ ան ջ վ ու մ է (մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ)-ի հ ի մ ան վ ր ա:

(մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ), ո ր ը ն մ ան է (մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ)-ի ն , ք ան ի ո ր (մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ) ն ո ր ը (մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ) պահ ան ջ վ ու մ է (մ ու տք ազ ր ե լ տեղ ե կ ատվ ու թյ ու ն ն այ ս տեղ)-ի հ ի մ ան վ ր ա:

C. Ար դյ ո՞ք (մ ու տք ազ ր ե լ ան ու ն ն այ ս տեղ)-ի հ ի վ ան դ ու թյ ու ն ը , ի ն չ պե ս ն կ ար ազ ր ու մ ե ն վ ե ր ո ն շ յ ալ B. ն /կ ամ C. կ ե տե ր ու մ թ վ ար կ վ ած ն ր ա ք ու ժ մ ան պահ ան ջ ն ե ր ը , ի հ այ տ է ե կ ե լ ն ախք ան 18 տար ե կ ան ը :

Այ ո ( ) կ ամ Ոչ ( ) : Եթե այ ո , ապա կ լ ի ն ի կ ակ ան հ ե տազ ո տ ու թյ ու ն ն ե ր ի ի ն չ ար դյ ու ն ք ն ե ր ի , փաս տե ր ի , գ ր ան ց վ ած տվ յ ալ ն ե ր ի , թե ս տե ր ի ար դյ ու ն ք ն ե ր ի կ ամ այ լ տվ յ ալ ն ե ր ի վ ր ա է այ ս ս ա հ մ ան ու մ ը հ ի մ ն վ ած :

D. Ար դյ ո՞ք հ ավ ան ակ ան է , ո ր (մ ու տք ազ ր ե լ ան ու ն ն այ ս տեղ)-ի հ ի վ ան դ ու թյ ու ն ը , ի ն չ պե ս ն կ ար ազ ր ու մ ե ն վ ե ր ո ն շ յ ալ B. ն /կ ամ C. կ ե տե ր ու մ թ վ ար կ վ ած ն ր ա ք ու ժ մ ան պահ ան ջ ն ե ր ը , շ ար ու ն ակ վ ի ան ո ր ո շ ժ ամ ան ակ ո վ :

Այ ո ( ) կ ամ Ոչ ( ) : Եթե այ ո , ապա կ լ ի ն ի կ ակ ան հ ե տազ ո տ ու թյ ու ն ն ե ր ի ի ն չ ար դյ ու ն ք ն ե ր ի , փաս տե ր ի , գ ր ան ց վ ած տվ յ ալ ն ե ր ի , թե ս տե ր ի ար դյ ու ն ք ն ե ր ի կ ամ այ լ տվ յ ալ ն ե ր ի վ ր ա է այ ս ս ա հ մ ան ու մ ը հ ի մ ն վ ած :

E. Ար դյ ո՞ք (մ ու տք ազ ր ե լ ան ու ն ն այ ս տեղ)-ի հ ի վ ան դ ու թյ ու ն ը , ի ն չ պե ս ն կ ար ազ ր ու մ ե ն ձ ե ր

Էջ 71՝ 80-ից

սահմանած բուժման պահանջները, որ նաև նիդրանք
ըստ վերոնշյալ B. և/կամ C. կետերի, նրահամար
համարվում են Ծանր հաշմանդամություն, ինչպես
Ծանր հաշմանդամությունը սահմանված է վերոնշյալ
6-րդ կետի (1), (2) (A)-ից (G) և (3) ենթակետերում:

Այն ( ) կամ Ոչ ( ): Եթե այն, ինդրում ենք թվարկել և
նկարագրել, թե կլինի կական հետազոտություններ
ինչ արդյունքների, փաստերի, գրանցված տվյալների,
թեստերի արդյունքների կամ այլ տվյալների վրա է
հիմնված յուրաքանչյուր սահմանում ըստ վերոնշյալ
6-րդ կետի (1), (2) (A)-ից (G) և (3) ենթակետերի:

Էջ 72՝ 80-ից

ՀԱՎԵԼ ՎՄՕ Շ - Դատավորն էր ի փոփոխման դիմումի նմուշ

VIA FACSIMILE (213) 576-7244

Սեպտեմբերի 20, 2015թ.

Ջանիս Ս. Ռովներ
Վարչակազմի գործերով նախագահող դատավոր
Վարչակազմի լուսամտերի գրասենյակ
320 W. Fourth Street, Ste. 630
Los Angeles, CA 90013
Թեմա՝ Չհիմնավորված բացարկ

Ձննդի նախնական չարքարի Տարածքային կենտրոնի
OAH No. 201511100000
Լուսամտերի ամսաթիվ՝ Սեպտեմբերի 28, 2015թ.

Հարգելի դատավոր Ռովներ,

Ես գրում եմ Ձննդի անունից և խնդրում եմ Ձեզ կցել այլ դատավոր 2015թ. սեպտեմբերի 28-ին նրա գործը լուսելու համար: Ներկայիս կցված դատավորը Վինսենթ Նաֆարեթն է: Խնդրում ենք, որ այս փոփոխությունը կատարվի Կալիֆոռնիայի վարչակազմի օրենսդրության 1-ին հատորի Բաժին 1034-ի և Կառավարման մասին օրենքի Բաժին 11425.40 համաձայն: Կից ներկայացվում է այդ բաժնով պահանջվող կարգադրված հայտարարագիրը:

Շնորհակալություն նշանակելու համար:
Անհրաժեշտության դեպքում կարող եք կապվել ինձ հետ (213) 555-5555 հեռախոսահամարով:

Հարգանքով,

Ջեյն Դոնո

Կից փաստաթղթեր

Ջեյն Դոնոլի հայ տարարագիր

Ջոն Դոնոլի մայրը

Ես՝ Ջեյն Դոնոլու, հայ տարարում եմ, որ.

- 1) Ես հանդիսանում եմ դատարանի կողմից քննվող գործի կողմի ծնող:
- 2) Լսումների համար կցված դատավորը կողմի շահերին դեմ է տրամադրված, այնպես որ հայ տարարագրողը կարծում է, որ իր որդին չի կարող ունենալ անկողմնակալ և անշահախնդիր լսումների դատավոր Վինսենթ Նաֆարեթի առջև:

Այս հայ տարարագիրը ներկայացվում է Կալիֆոռնիայի անհանգիստ օրենսդրության մասնավոր կեղծ տեղեկատվություն տրամադրելու պատասխանատվություն ամբ և ստորագրված է 2015թ. սեպտեմբերի 20-ին Լոս Անջելեսում, Կալիֆոռնիա:

Հարգանքով,

Ջեյն Դոնոլ

Էջ 74՝ 80-ից

Հավելված D - Վկաների և ապացույցների գուցակի նմուշ

Ձեր անունը

Ձեր հասցեն

Ձեր քաղաքը, նահանգը և փոստային դասիչը

Ձեր հեռախոսահամարը

Լիազորներկայացուցիչ [տարածքային կենտրոնի
2 ահառուի անուն]-ի համար

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԼՍՈՒՄՆԵՐԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

ԿԱԼԻՖՈՐՆԻԱՅԻ ՆԱՀԱՆԳ

Հետևյալ գործով.

Հայցվորի անուն,

Հայցվոր

և

ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Ծանայությունը մատուցող գործակալություն

Գործ թիվ՝

Լսու մների ամսաթիվ՝

Լսու մների ժամ՝

Լսու մների վայր՝

Վարչական գործերով դատավոր՝

ՀԱՅՅՎՈՐԻ ՎԿԱՆԵՐԻ ՑՈՒՅԱԿ ԵՎ ԱՊԱՑՈՒՅՑՆԵՐ

ՎԿԱՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱԿ

- 1) Վկայի Անուն վկան վկայություն կտա [նկարագրեք այն, ինչի մասին տալու է վկայությունը] մասին:
- 2) Վկայի Անուն վկան կանչվել է դատարան՝ [նկարագրեք այն, ինչի մասին նատալու է վկայությունը] վերաբերյալ վկայություն տալու համար:

ԱՊԱՑՈՒՑՑՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱԿ

- 1) Բացման խոսք
- 2) Լսումների փաստաթղթեր
  - a. Ծառայություն դիմում առ [նշել ամսաթիվը]
  - b. Մերժման նամակ առ [նշել ամսաթիվը]
  - c. Լսումներին անցկացման դիմում առ [նշել ամսաթիվը]
  - d. Լսումներին ծանուցում
- 3) Տեղեկատվություն ծրագրի մասին
- 4) Ծրագրի անձնակազմի ինքնակենսագրականներ
- 5) [նշել ծրագրի անվանումը] ծրագրի կատարման հաշվետվություն առ [նշել ամսաթիվը]
- 6) [նշել ծրագրի անվանումը] ծրագրի կատարման հաշվետվություն առ [նշել ամսաթիվը]
- 7) Հոգեբանական վիճակի գնահատում՝ կատարված [նշել գնահատողի անունը] կողմից առ [նշել ամսաթիվը]
- 8) IPP առ [նշել ամսաթիվը]
- 9) [նշել անունը]-ի հայտարարագիրն առ [նշել ամսաթիվը]
- 10) Հղումներ դատական իրազեկման համար
  - Սոցիալական ապահովություն մասին օրենք (WIC),
բաժին 4512
  - b. գլուխ 17 CCR բաժիններ 54000-54002

Հավելված E - Տարածքային կենտրոնի
համապատասխանության մասին օրենք

**ԲԱՐԵԿԵՑ ՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼ ԱԿԱՆ ԱՊԱՀ ՈՎՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ
ՕՐԵՆՔ, ԲԱԺԻՆ 4512(a)**

4512. Ինչպես օգտագործվել է այս բաժնում .

(a) "Ձարգացման հաշմանդամություն" նշանակում է այն պիսի հաշմանդամություն, որն իհարհայտ է կել նախքան անձի 18 տարեկան դառնալը, շարունակվում է կամ ակնկալվում է, որ կարող է շարունակվել անորոշ ժամանակով և տվյալ անձի համար համարվում է ծանր հաշմանդամություն : (4) Ըստ Ձարգացման ծանրություններին վարչություն օրենքի և Հանրային կրթություն դեպարտամենտի դեկավարի համատեղ սահմանման՝ այս տերմինը պետք է ներառի մտավոր հաշմանդամությունը, ուղեղային կաթվածը, էպիլեպսիան և աուտիզմը : Այս տերմինը պետք է նաև ներառի հաշմանդամություն պատճառող հիվանդությունները, որոնք պարզվել է, որ սերտորեն կապված են մտավոր հաշմանդամության հետ կամ պահանջում են բուժում, որը նման է մտավոր հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար պահանջվող բուժմանը, սակայն չպետք է ներառի հաշմանդամություն պատճառող այլ հիվանդություններ, որոնք բացառապես ֆիզիկական բնույթի են :

17 CCR բաժին 54000. Ձարգացման հաշմանդամություն

(a) "Ձարգացման հաշմանդամություն" նշանակում է հաշմանդամություն, որը կարելի է վերագրել մտավոր հետամնացությանը, ուղեղային կաթվածին, էպիլեպսիային, աուտիզմին կամ հաշմանդամություն առաջացնող այնպիսի հիվանդություններին, որոնք սերտորեն կապված են մտավոր հետամնացության հետ կամ

պահանջ ու մեկնամտավոր հետամնացություն ունեցող
անձանց համար պահանջվող բուժմանը նման բուժում:

(b) Զարգացման հաշմանդամությունը պետք է .

(1) Իհայտագամի նչև 18 տարեկանը ,

(2) Ունենաանորոշ ժամանակով շարունակվելու
հավանականություն ,

(3) Տվյալ անձի համար համարվի ծանր
հաշմանդամություն , ինչպես սահմանված է
հոդվածում :

(c) Զարգացման հաշմանդամությունը չպետք է ներառի
հաշմանդամություն առաջացնող այնպիսի
հիվանդություններ , որոնք են .

(1) Բացառապես հոգեկան խանգարումներ , որոնցում
առկա է մտավոր կամ սոցիալական պահվածքի խնդիր ,
որն առաջացել է հոգեկան խանգարման կամ նման
խանգարման համար տրամադրված բուժման
արդյունքում : Նման հոգեկան խանգարումները
ներառում են հոգեբանա-սոցիալական
մեկուսացումը /կամ պսիխոզը , սուր ներոզը կամ
ներանձնային խնդիրներ , անգամ երբ սոցիալական
և մտավոր պահվածքը յրջորեն տուժում են որպես
այդ խանգարման բաղկացուցիչ դրսևորում :

(2) Բացառապես սովորելու անկարողություն :
Սովորելու անկարողությունը նրմի հիվանդությունն
է , որը դրսևորվում է որպես ծանր
անհամապատասխանություն գնահատված կոգնիտիվ
կարողության կրթական արդյունավետության
իրական մակարդակի միջևև որը ընդհանրացված
մտավոր հետամնացության , կրթական կամ հոգեբանա-
սոցիալական մեկուսացման , հոգեկան խանգարման
կամ զգայունություն կորստի հետևանք է :

(3) Բաց առապեւ Ֆիզիկական քննչ թի: Այս հիվանդությունները ներառում են բնածին արատները կամ այնպիսի խնդիրներ, որոնք ձեռք են բերվել հիվանդության, վթարի կամ սխալ զարգացման հետևանքով, որոնք կապված չեն այնպիսի նեյրոլոգիական անկարողություն հետ, որն առաջացնում է մտավոր հետամնացություն համար պահանջվող բուժման բուժման անհրաժեշտություն:

17 CCR բաժին 54001. Ծանր հաշմանդամություն

(a) “Ծանր հաշմանդամություն” նշանակում է .

(1) Հիվանդություն, որի արդյունքում անձնունենում է կոգնիտիվ և/կամ սոցիալական պահվածքի զգալի անկարողություն, ինչը բավարարում անկարողություն է, որպեսզի պահանջի բազմապրոֆիտային ավորում և հատուկ կամ ունիվերսալ ծառայությունների համակարգում՝ օգնելու անձին ձեռք բերել առավելագույն պոտենցիալ, և

(2) Զգալի ֆունկցիոնալ սահմանափակումները առկայությունը, րատաբար քայլի նկատարումի սահմանման, կենսագործունեություն հետևյալ երեք կամ ավելի հիմնական ոլորտներում անձի տարիքային համապատասխանությունամբ .

(A) Ռեցեպտիվ և էքսպրեսիվ խոսքի ունակություններ,

(B) Սովորելու ունակություն,

(C) Ինքնասպասարկում,

(D) Շարժունություն,

(E) Ինքնակարգավորում ,

(F) Ինքնուրույն ապրելակերպի կարողություն ,

(G) Տնտեսական ինքնապահովում :

(b) Ծանր հաշմանդամություն գնահատումը պետք է իրականացվի Տարածքային կենտրոնի տարբերություններն մասնագետներին խմբի կողմից և պետք է ներառի որակման նմանատիպ գնահատումները , որոնք կատարվել են դեպարտամենտի այլ միջոցներում մարմիններին կողմից՝ պոտենցիալ նպաստառուին սպասարկելու նպատակով : Խմբում պետք է րնդգրկված ինքնառնված և ծրագրի համակարգող , բժիշկ և հոգեբան :

(c) Տարածքային կենտրոնի մասնագետներին խումբը պետք է խորհրդատվություն տրամադրի պոտենցիալ նպաստառուին , ծնողներին , օրինական ներկայացուցիչներին /խնամակալներին , ուսուցիչներին , պաշտպաններին և նպաստառուի այլ ներկայացուցիչներին այն չափով , որ նրանք դրսևորեն կենտրոնի նիստերին մասնակցելու պատրաստակամություն ու հաստատակամություն , և այն չափով , որ ձեռքբերվի համապատասխան համաձայնություն :

(d) Ծանր հաշմանդամություն ցանկացած վերագնահատում համապատասխանություն արունակման նպատակով պետք է օգտագործի այն միևնույն չափորոշիչները , ըստ որոնց անձնիսկզբանե գնահատվել էր որպես համապատասխան :

17 CCR բաժին 54002. Կոգնիտիվ

"Կոգնիտիվ" տերմինը , ինչպես օգտագործվել է այս գլխում , նշանակում է խնդիրները խորություններով , ռիսկերով , նոր իրավիճակներին հարմարվելու , արտոնական տնտեսվելու և փորձից օգուտ քաղելու անձնական և անհատականություն :

Էջ 80՝ 80-ից

*Կալիֆոռնիայի հաշմանդամներին իրավունքներին
հարցերն վերաբերող կազմակերպություններ
ֆինանսավորվում են տարբեր աղբյուրներով,
հնվանավորներին ամբողջական կերպով տեղափոխելու
[http://www.disabilityrightsca.org/
Documents/ListofGrantsAndContracts.html](http://www.disabilityrightsca.org/Documents/ListofGrantsAndContracts.html):*